Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT | פרייז 15 גראָשען | היינט 8 זייטען

נייער פאָלקסבלאַט

№ 133 | Łódź, Sroda, 10 czerwca 1931 r. | נײַנטער יאהרגאנג | לאָדז, מיטוואָך כ"ה סיון תרצ"א | № 133

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: לאָדז, פעטריקאָווער 21, טעל. 224-71

טראַמוואַי=שטרייק אין וואַרשע

שטרייקענדע שיסען אויף קורסירענדע אויטאָבוסען

2 יודישע פּאַסאַזשירען שווער פערוואונדעט

וואַרשאַ, 9. (טעלעפאָניש פון זאונזער קאָרעספאָנדענט) צווישען די אַרבייטער, וואָס זענען בעשעפטיגט אין די טראַמוואַי-וואַרשטאַטען אויף מלינאַרסקאַ 2 און דער דירעקציע פון די שטאָטישע טראַמוואַיען איז די טעג אויסגעבראָכען אַ סכסוך צוליב דעם נישט לאַנג אַנגאַזשירטען אינזש. קוויאַטקאָווסקי, וועלכער האָט זיך אונטאַקטיש בעצויגען צו די אַרבייטער. אַלס פּראָטעסט געגען קוויאַטקאָווסקי'ן האָבען די אַרבייטער פאָריגע וואָך איינגעאָרדענט אַ דעמאָנסטראַציע מאַכענדיג פערשידענע פיינדליכע אויסרופען געגען דער טראַמוואַי-דירעקציע און איהר אינזשיניער. ווען דאָס האָט נישט געהאָלפען האָבען די אַרבייטער זיך גענומען צו אַנדערע מיטלען און אָנגעהויבען קוויאַטקאָווסקי'ן צו טעראָריזירען. אַזוי למשל האָט מען איהם געהאַט אַרויסגעיאָגט פון די וואַרשטאַטען, בעוואָרפען מיט שטיינער א. ד. גל.

נעכטען ווען אינזש. קוויאַטקאָווסקי איז אין בעגלייטונג פון דירעקטאָר פון די וואַרשטאַטען אינזש. מעק געקומען אין פאַבריק, האָבען איהם די אַרבייטער בעגעגענט מיט אַ פייפעריי און זידלעריי'ען. אינזש. קוויאַטקאָווסקי איז אָבער דערפון נישט נתפעל געוואָרען און די אַרבייטער אין אַ צאָהל פון 400 פערזאָן האָבען דעמאָנסטראַטיוו געוואָרפען די אַרבייט און פערלאָזט די פאַבריק. די דירעקציע האָט זיך אָבער נישט דערשראָקען און האָט היינט אַרויסגעהאָנגען אַ מעלדונג, אַז אַלע וואַרשטאַטען-אַרבייטער ווערען געקינדיגט, און ווער ס'וויל אָנקומען אויף פרישע בעדינגונגען דאַרף זיך מעלדען אין דער דירעקציע, די דאָזיגע מעלדונג האָט אַרויסגערופען אַ גרויסע אויפרעגונג ביי די טראַמוואַי-אַרבייטער און ס'איז צונויפגערופען געוואָרען אַ זיצונג פון די אַלע פּראָוואַלטונגען פון די טראַמוואַי-אַרבייטער-פעראיינען, אויף דער דאָזיגער זיצונג איז בעשלאָסען געוואָרען צו פּראָקלאַמירען א שטרייק פון אַלע טראַמוואַי-אַרבייטער.

12 אַ זייגער זענען שוין אַלע טראַמוואַיען אַריינגעפאָהרען אין דער רעמיזע.

מ'האָט אויך געפּרובט ווידקען, אַז ס'זאָלען פערשטרייקען די שטאָטישע אויטאָבוסען, אָבער זיי האָבען צוגעזאָגט אָנצוהויבען דעם שטרייק ערשט מיטוואָך אין דער פריה.

אין שטאָט איז ערקלערט געוואָרען שאַרפע פּאָגאָטאָוויע.

אין אָוועגד זענען אַרויסגעפאָהרען 2 טראַמוואַיען נומער 17 געפיהרט דורך אינזשיניערען געהיטען דורך פּאָליציי, קיין פּאַסאַזשירען זענען אָבער נישט איינגעשטיגען, ווייל זיי האָבען פשוט מורא געהאַט, שפּעטער האָט זיך אַרויסגעשטעלט, אַז די מורא איז אַ בעגרינדעטע, 10 אַ זייגער אין אָוועגד האָט מען אַריינגעשאָסען אין טראַמוואַי 17, וועלכער האָט זיך געפונען אויף עק באַלעוואָקעס און גענשאַ. די קוילען האָבען קיינעם נישט געטראָפען, דער טראַמוואַי איז גלייך צוריקגעפאָהרען אין דער רעמיזע.

האַלב עלף האָט מען עטליכע מאָל אַריינגעשאָסען אין שטאָטישען אויטאָבוס אויף עק רימאַרסקאַ און טלאָמאַצקע, די קוילען האָבען געטראָפען 2 יודישע פּאַסאַזשירען, וועלכע זענען שווער פערוואונדעטע אָפּגעפיהרט געוואָרען אין שפּיטאָל.

קופּאָן № 29

פון גרויסען

פּרעמיען-קאָנקורס

פון „נייעם פאָלקסבלאַט"

כדי זיך צו בעטייליגען אין פּרעמיען-קאָנקורס איז גענוג

צו צושטעלען בלויז 30 קופּאָנען

דייטשלאַנד וועט דערוויל נישט איינפיהרען קיין מאָראַטאָריום

אָפיציעלע מיטטיילונג פון דער דייטשער רעגירונג

בערלין, 9. (טו) אָפיציעל ווערט מיטגעטיילט: אַלע קלאַנגען וועגען דעם, אַז די רייכס-רעגירונג וועט אין די נאָהנטסטע טעג אָננעהמען בעשלוסען וועגען אַ מאָראַטאָריום, זענען פאַלש.

די רייכס-רעגירונג האָט נאָך נישט אָנגענומען קיין שום בעשלוסען, אַזעלכע קלאַנגען וועלען אויך נישט ווירקען אויף שנעלע בעשלוסען.

מען ציהט ארויס דאס געלד

פון דער דייטשער רייכס=באַנק

בערלין, 9 (טו) נאָכדעם ווי די רייכס-באַנק האָט אין איהר היינטיגען אויסצוג אויפגעוויזען אַ וויטערדיגען פערלוסט אין דעקונגס-מיטלען אויף 163 מיליאָן, האָבען מענשען ווידער אָנגעהויבען אַרויסצונעהמען זייער געלד פון דער באַנק. אין פערלויף פון היינטיגען טאָג האָט מען אַרויסגענומען פון 50—60 מיליאָן.

קאָמוניסטישע אַרעסטען אין טאַלין

טאַלין, 9. (ספ. טעל.) די עסטלאַנדישע רעגירונג טיילט מיט, אַז איהר איז געלונגען צו אַרעסטירען דעם צענטראַל-קאָמיטעט פון דער קאָמוניסטישער פּאַרטיי אין עסטלאַנד אין אַ צאָהל פון 25 מאַן, דער צ. ק. האָט אָפּגעהאַלטען אַ זיצונג אין אַ בעטאָן-קעלער.

8 טויטע ביים איינמאָהנען שטייערען

לאָנדאָן, 9 (טו). ביי א געוואַלדזאַמער איינמאָהנונג פון פערלעגענע שטייערען איז אין אַ דאָרף נעבען אַללאַהאַבאַד אין אינדיען געקומען צו א צוזאַמענשטויס צווישען די שטייער-בעאַמטע און די דאָרף-איינוואוינער. ביי דעם דאָזיגען צוזאַמענשטויס זענען 8 דאָרפס-איינוואוינער דערהרג'עט געוואָרען, די פּאָליציי האָט צוריקגעשטעלט די אָרדנונג.

מלוכה=ביודזשעט פערקלענערט אויף 600 מיליאָן זלאָטים

וואַרשאַ, 9. (וו) אין פּרעזידיום פון מיניסטאָרען-ראַט איז היינט פאָרגעקומען אַ קאָנפערענץ וועגען ווירטשאַפטליכע פראַגען, אין דער קאָנפערענץ האָבען אָנטיילגענומען דער פּרעמיער פּריסטאָר, איבערן-מיניסטער סקלאַדקאָווסקי, אַגראַר-מיניסטער יאַנטאַ-פּאָלטשינסקי, וויצע-מיניסטער סטאַזשינסקי און אויסערן-מיניסטער זאַלעסקי.

וואַרשאַ, 9. (וו) אויף דער לעצטער זיצונג פון מיניסטאָרען-ראַט איז בעשלאָסען געוואָרען צו פערקלענער'ען דעם היי-יעהריגען ביודזשעט פון 2 מיליאַרד 900 מיליאָן זלאָטעס אויף 2 מיליאַרד 300 מיליאָן זלאָטעס.

פּוילישע מעגליכקייטען אין האַנדעלס=בעציהונגען מיט די סאָוויעטען

בעריכט פון דער דעלעגאַציע אין „לעוויאַטאַן"

וואַרשאַ, 9 (טעלעפאָניש). די לעצטע זיצונג פון ראַט פון פערבאַנד פון די גרויס-אינדוסטריעלער „לעוויאַטאַן" איז געווען געווידמעט דעם בעריכט פון די פּוילישע אינדוסטריעלער פון זייער אויספלוג קיין סאָוויעט-רוסלאַנד און דער פראַגע פון פונאַנדערברייטען די ווירטשאַפטליכע בעציהונגען פון פּוילען מיט סאָוויעט-רוסלאַנד.

דער פּרעזעס פון אויספלוג, דירעקטאָר פון „לעוויאַטאַן" אַנדזשעי וויעזשביצקי האָט געזאָגט: "מיר האָבען זיך איבערצייגט, אַז מיר קענען צושטעלען די סאָוויעטען וואַגאָנעס, לאָקאָמאָטיווען, גרובען-מאַשינען, שאָסיי-וואַלצען, דאַמף-קעסלען, אַפּאַראַטען פאַר צוקער-פאַבריקען, גאַזשעלניעס און צום אויסאַרבייטען צעמענט. פאַר די דאָזיגע אַרטיקלען וועט סאָוויעט-רוסלאַנד נאָך גאַנץ לאַנג זיין אַנ'אָפּנעהמער. דער פּרעזעס האָט ווייטער געזאָגט, אַז די דעלעגאַציע איז נישט געפאָהרען קיין סאָוויעט-רוסלאַנד אויף קיין וויסענשאַפטליכע רייזע, נאָר האָט געבראַכט קאָנקרעטע רעזולטאַטען אין פאָרם פון בעשטעלונגען.

צו בעקומען סאָוויעטישע בעשטעלונגען איז נישט קיין לייכטע זאַך. צוליב דעם וועלט-קריזיס קאָנקורירען מיט פּוילען די דייטשע און אמעריקאַנער ליפעראַנטען. מיר קענען נישט נאָכקומען דער ביליגקייט און דעם קרעדיט-טערמין, מיר מוזען דעריבער באַלד ביים אָפּגעבען אָפּערטען אויסשליסען די טייערע פאַבריקען.

די דעלעגאַציע האָט אויך אָנגעקניפּט בעציהונגען מיט עטליכע כעמישע טרוסטען און האָט פעסטגעשטעלט, אַז זיי אינטערעסירען זיך מיט עטליכע אַרטיקלען פון פּוילישע בעמיסטונג און פאַרבשטאָפען.

דירעקטאָר וויעזשביצקי האָט אויף פאָלגענדען אופן אָפּגעשאַצט די נאָהענטסטע אויפגאַבען פון דער פּוילישער האַנדעלס-פּאָליטיק אין בעציהונג צו די סאָוויעטען.

„די מעכטיגע ווירטשאַפטליכע אָרגאַניזמען — אמעריקא און דייטשלאַנד, און ווייטער איטאַליען און ענגלאַנד — ענטוויקלען זייערע האַנדעלס בעציהונגען מיט סאָוויעט-רוסלאַנד.

פּוילען, וועלכע האָט א דירעקטע גרעניץ מיט די סאָוויעטען מוז. נאָך מעהר די האַנדעלס-בעציהונגען ווייטער פיהרען און ענטוויקלען. אויב מיר קענען זי דערוויל נישט ענטוויקלען אין דער צאָהל מוזען מיר זיי בערייכערן קוואַליטאַטיוו, געהענדיג אויף א ברייטען פראָנט, כדי אין אנ'ענטשפּרעכענדען מאָמענט איהם פערטיפען און פערשטאַרקען, געדענקענדיג וועגען גאָגענזייטיגען נוצען. וויכטיגער זענען עטליכע קלענערע בעשטעלונגען, ווי איין גרויסע בעשטעלונג אין איין פאַבריק, ווייל אזא סיסטעם קען אונז געבען א רייה שעצבארע פערזענליכע קאָנטאַקטען.

נאָך לאַנגע און שווערע ליידען איז נעכטען געשטאָרבען אין עלטער פון 48 יאהר

נ"ע נאַכע אשת ר' מענדיל נ"י שטשאַראַנסקי

בת ר' אברהם מנחם ז"ל וואַרשאַווסקי

די לויה קומט פאָר היינט, מיטוואָך, כ"ה לחודש סיון תרצ"א, 12 אַ זייגער בייטאָג פון טרויער-הויז, יוליושאַ 26, וועגען וואָס עס טיילען מיט אין גרויס צער

מוטער, מאַן, זיהן, טעכטער, שנור, איידעם, איינקלעך און געשוויסטער.

די האסטע אויף דאלארען אין דייטשלאנד
און דער געהעכערטער קורס אין פוילען

וואַרשאַ, 9 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָ-רעספאָנדענט) די האָסטע אויף דאָלאַרען וואָס הערשט אין פּאַריז זייט עטליכע טעג פערשטאַרקט זיך. נעכטען האָט מען געצאָהלט פאַר מזומן-דאָלאַר נאָכ'ן איבעררעכענען אויף זלאָטיס 8 זל. 98, היינט איז דער קורס נאָך שטאַרקער געוואָרען.

די דאָזיגע האָסטע האָט זיך אויך אָפּגערופען אויף פוילען. ווי מען שמועסט קיפען די דייטשע באַנקען דאָלאַרען אין פוילען, ווייל זיי האָבען זיי שנעל אין דאַרפען נישט וואַרטען 10 טעג ביז די דאָלאַרען וועלען געבראַכט ווערען פון פוילען.

היינט האָבען די דייטשע באַנקען פאַרגע-שלאָגען אין וואַרשאַ 8,93 און אַ האַלב פאַר אַ דאָלאַר.

צו קיין גרויסע טראַנזאַקציעס איז אָבער נישט געקומען, ווייל דער „באַנק פּאָלסקי“ וויל נישט דערלאָזען, אַז די דייטשען זאָלען אויסקויפען די דאָלאַרען און „באַנק פּאָלסקי“ האָט נעכטען געצאָהלט פאַר דאָלאַרען 8,96 און היינט 8,95. אין פריוואַטען-פערקעהר האָט מען היינט אין וואַר-שאַ געצאָהלט 8,96. דער טעגליכער אומזאַץ אויף דאָלאַרען בעטרעפט איצט אויף דער וואַרשאַווער בערזע איבער 100 טויזענד דאָלאַר.

אין אָוועגד האָט מען אין פריוואַטען פער-קעהר געצאָהלט 9 זלאָטיס פאַר אַ דאָלאַר.

מעמאָריאַל פון ועד הלאומי
צו דער מאַנדאַט-קאָמיסיע

גענף, 9 (יט"אַ טעלעגראַפיש) דער ועד הלאומי האָט צוגעשיקט צו דער מאַנדאַט-קאָמיסיע ביי דער פעלקער-ליגע אַ מעמאָריאַל אין וועלכען דער יודישער ישוב אין ארץ ישראל ווייזט אָן אויף אַ רייה פעהלערען אין דערווירטשאַפטס-פּאָלי-טיק פון דער ארץ ישראל-רעגירונג.

יעהרליכע סעסיע פון דער פעלקער-ליגע

גענף, 9 (יט"אַ טעלעגראַפיש) די מאַנדאַט-קאָמיסיע ביי דער פעלקער-ליגע הויבט היינט אָן איהר יעהרליכע סעסיע אויף וועלכע עס וועלען בעהאַנדעלט ווערען אַ רייה פּאַלעסטינער פּראָבלעמען, דערונטער אויך די פּעטיציע פון דער אַראַבישער עקזעקוטיווע.

מאַקדאָנאַלד און הענדערסאָן
פאָהרען קיין דייטשלאַנד

בערלין, 9 (טו) ביים פערלאָזען ענגלאַנד, האָבען די דייטשע מיניסטאָרען איינגעלאַדען דעם פרעמיער מאַקדאָנאַלד און דעם אויסערן-מיניסטער הענדערסאָן אויף אַ בעזוך קיין דייטשלאַנד, די ענגלישע מיניסטאָרען האָבען די איינלאַדונג אָנ-גענומען.

דער טערמין און די איינצעלהייטען פון בעזוך זענען נאָך נישט פעסטגעשטעלט געוואָרען. ווי מען רעכענט וועט דער בעזוך נאָך פאָרקומען פאַר דער סעפּטעמבער-סעסיע פון פעלקער-ליגע-ראַט.

בעריכט פון דער כותל-מערבי-קאָמיסיע
האָט די א"י-רעגירונג בעקומען איז דעצעמבער

ירושלים, 9 (י.ט.א. טעלעגראַפיש). דער בעריכט פון דער כותל-מערבי-קאָמיסיע איז איבער-געגעבען געוואָרען דעם עקזעקוטיוו פון דער יודי-שער אַגענץ, דעם הרבנות הראשית און דער אַראַ-בישער עקזעקוטיווע מיט דער בעוואָרעניש צו פערעפענטליכען ערשט דעם 8. יוני.

די א"י-רעגירונג האָט בעקומען דעם בעריכט נאָך אין דעצעמבער פ. י.

אונטערגעגאַנגען אַ אונטערוואַסער-שיף
בעת אַ צוזאַמענשטויס מיט אַ האַנדעלס-שיף

לאָנדאָן, 9 (טו) דער שטאַב פון ענגלי-שען פלאָט מעלדעט, אַז דאָס אונטערוואַסער-שיפעל „פּאָסעידאָן“ האָט זיך היינט צוזאַמענגעשטויסען מיט אַ האַנדעלס-שיף נעבען וועיהעיוועי, דאָס אונטערוואַסער-שיפעל איז אונטערגעגאַנגען.

די ענגלישע קרייצער-שיף „בירוויטש“ איז אַרויסגעפאָהרען צום אָרט פון דער קאַטאַסטראָפע ביז איצט זענען פעסטגעשטעלט געוואָרען 2 טויטע' 18 מאַטראָסען קען מען נישט געפינען. ווייטער-דיגע פרטים פעהלען.

מאַסענהאַפטע פערגיפטונג ביי ארבייטער
רעסטוראַנט-רעסטאָראַן קראַנקהייט ביי 42 אַרבייטער

פּאַריז, 9. (ספּ. טעל.) די 42 אַרבייטער וואָס זענען בעשעפטיגט ביים בויען אַ נייעם וואָקזאַל אין דעם בעקאַנטען קוראָרט דאָוויל זענען קראַנק געוואָרען מיט שטאַרקע סמנים פון פערגיפטונג איין אַרבייטער איז געשטאָרבען אין שפּיטאָל, 2 אַנדערע געפינען זיך אין אַ האָפנונגסלאָזען צו-שטאַנד. ביז איצט האָט מען נאָך נישט פעסטגע-שטעלט די סיבות פון דער געהיימנישפולער קראַנק-הייט.

דייטשלאַנד שיקט גאָלד קיין ענגלאַנד

לאָנדאָן 9 (טו) די ענגלישע באַנק האָט נעכטען דערהאַלטען 1.011.000 פונט שטערלינג אין גאָלד פון דייטשלאַנד. „פינאַנציעל ניוז“ רעכענט, אַז אין די נאָהענטסטע טעג וועלען אָנקומען נייע טראַנספּאָרטען גאָלד פון דייטשלאַנד.

דער „דיילי עקספּרעס“ שרייבט, אַז דער ווייטערדיגער גאָלד-אַרויספוהר פון דייטשלאַנד וועט פערשנעלערען דעם קריזיס פון דייטשלאַנד.

אַ דריי-יעהריגער מאָראַטאָריום
האָט מען צוגעזאָגט די דייטשען אין ענגלאַנד

לאָנדאָן, 9. (אַטע) דער רייכס-קאַנצלער ברו-נינג און דער אויסערן-מיניסטער קורציוס זענען היינט 8 אינדערפריה צוריק אָפּגעפאָהרען קיין אייראָפּאַ.

צווישען די דייטשע מיניסטאָרען און מאַק-דאָנאַלד מיט הענדערסאָנען איז פאָרגעקומען אַ האַר-ציגער דעפּעשען-אויסטויש צוליב דעם פערענדיג-טען וויזיט אין טשעקערס.

לאָנדאָן, 9. (אטע) דער „דיילי-טעלעגראַף“ מעלדעט, אַז נישט קוקענדיג דערויף וואָס די אָפי-ציעלע קרייזען שווייגען וועגען אויסגאַנג פון די אונטערהאַנדלונגען אין טשעקערס איז פערהאַן אַ השערה, אַז די דייטשען האָבען בעקומען אַ צוזאָג פון אַ 3-יעהריגען מאָראַטאָריום.

דאַגעגען איז די רעגולירונג פון דעם גאַנ-צען ענטשעדיגונגס-פּראָבלעם נישט מעגליך, אָהן דער בעטייליגונג פון אַמעריקאַ.

שנייען און פרעסט
אין פינלאַנד און רוסלאַנד

העלסינגפאָרס, 9. (ספּ. טעל.) אין די לעצטע טעג הערשען אין פינלאַנד גרויסע פרעסט. אין גאַנץ צפון-פינלאַנד זענען אויסגעפאַלען שנייען.

מאָסקווע, 9. (ספּ. טעל.) איבער דעם צפונ'-דיגען טייל פון סאָוויעט-רוסלאַנד איז אַדורך אַ געוואַלדיגער שטורם-ווינד, וועלכער האָט געבראַכט אַ שניי-זאַווערוכע. אין לענינגראַד איז 5 גראַד פראָסט. דער פראָסט האָט געמאַכט גרויסע שאָדענס אויף די פעלדער און גערטנער.

דער אומזאַץ-שטייער וועט רעפאָרמירט ווערען,
אויב דער מלוכה-ביודזשעט וועט נישט ליידען

וואַרשאַ, 9. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָ-רעספּאָנדענט) די ידיעה וועגען רעפאָרמירען דעם אומזאַץ-שטייער האָט געמאַכט אַ רושם אין די סוחרישע קרייזען, פון די רעגירונגס-קרייזען טיילט מען אָבער מיט, אַז דער שטייער וועט רעפאָרמירט ווערען בתנאי, אַז די פינאַנץ-קאַמערען וועלען צו-זאָגען, אַז דער מלוכה-ביודזשעט וועט נישט ליידען, דאָס הייסט, אַז די שטייער-צאָהלער וועלען רעגו-לער און פּינקטליך צאָהלען דעם פערקלענערטען אומזאַץ-שטייער.

די ביבליאָטעק פון העכסטען געריכט
איז פער'חתמעט געוואָרען דורך דער אויספאָרשונגס-מאַכט

וואַרשאַ, 9 (טעלעפאָניש) ווי מיר האָבען שוין נעכטען מיטגעטיילט, איז פאָרגעקומען אַ רע-וויזיע אין דער ביבליאָטעק פון העכסטען געריכט.

אויפ'ן גרונד פון אַ בעשלוס פון דער גע-ריכטס-אויספאָרשונגס-מאַכט און מיט דער ערלויב-ניש פון פּרעזעס פון העכסטען געריכט איז היינט פערזיגעלט געוואָרען די ביבליאָטעק פון דאָזיגען געריכט, וואו די בעאַמטע-קאָמוניסטען האָבען גע-זאָלט בעהאַלטען קאָמוניסטישע ליטעראַטור.

די אויספאָרשונג אין דעם דאָזיגען סענסאַ-ציאָנעלען ענין נעהמט אַרום ברייטע קרייזען.

לאָדזער ד"ר סעווערין שטערלינג
בעקומען אַ מלוכה-אָרדען

וואַרשאַ, 9 (טעלעפאָניש). דער מלוכה-פּרעזידענט האָט אונטערגעשריבען די אויסצייכנונג פאַר'ן לאָדזער בעקאַנטען דאָקטאָר סעווערין שטערלינג, ער האָט בעקומען דעם „אונאָפּהענגיג-קייטס-קרייץ“.

פערסמ'ט זיך דער אַרטיסט אַדאָלף בערמאַן

וואַרשאַ, 9. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָ-רעספּאָנדענט) אין וואַרשאַ איז בעגאַנגען זעלבסט-מאָרד דורך אויסטרינקען קאַרבאָל דער אַלטער פערדינסטפולער יודישער אַרטיסט אַדאָלף בערמאַן, מ'האָט איהם אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל, זיין צו-שטאַנד איז נישט קיין געפעהרליכער.

מזל-טוב
ווינשען מיר אונזער פערוואַלטונגס-מיטגליד ה'
אברהם גאָלדבערג
צו דער חתונה פון זיין טאָכטער
חי' דבורה מיט ה' יעקב מאיר אַרושער
און אויך דעם יונגען פּאָר ווינשען מיר אַ גליק-ליכע צוזאַמענלעבען.
די פערוואַלטונג
פון היטעל-מאַכער-צעך

ווילנער טרופּע
XVI יאר.
אנפ. מ. מזאה.
15-יעריקער יובל-טורנע
הויבט אָן אירע גאַסטראָלן אין
לאָדזשער שטאַט-טעאַטער
פּרטים אין די ווייטערדיקע אָנאָנסן

אַ האַרציגען דאַנק
דעם געעהרטען אייגענטימער פון דער אויף אַלטשטאָט פּאָפּולערער שולע פון
קאַצענעלסאָן-נאַכומאָוו
(נאַד-לודקאַ'ן נומער 8)
דריק איך אויס אַ עפענטליכען האַרציגען דאַנק פאַר זיין מוסטערהאַפטען און ראַציאָנעלען אויסבילדען פון מיין זוהן. איך בין העכסט צופרידען מיט'ן אויסוועהלען פאַר דער ערצי-הונג און אויסבילדונג פון מיין קינד אַזאַ גוטע לעהר-אַנשטאַלט, מיט וועלכער די יודען פון אַלטשטאָט מעגען ווירקליך זיך גרויסען.
3405 יהודה לאַקערמאַן.

כשר כשר
אַכטונג איינוואוינער פון שייבלערס ראַיאָן!
דערמיט מאַך איך בעקאַנט, אַז מיין לאַנגיעהריגער כשר'ער
רעסטאָראַן
אויף גלובנאַ 63
עמפּפעהלט טעגליך געשמאַקע און פרישע
מיטאָגען און אָווענדברויטען
צו זעהר מעסיגע פּרייזען. סאָלידע בעדינונג. צוגענגליך פאַר יעדען איינציגען.
מיט אַכטונג שמואל שפּרויסמאַן
רעסטאָראַן-אינהאַבער גלובנאַ 63

CIECHOCINEK
וולאַצלאַווסקאַ-גאַס
ווילאַ „Wiktorja“
Dr. med. W. Łaski
אינערליכע און קינדער-קראַנקהייטען
נעמט אָן פון 1-טען יוני, 1931

מיין טיפסטען ביילייד דריק איך אויס דעם חבר מיכאל ווינאַרסקי צוליב'ן טויט פון זיין ליבען
פאָטער נ. ע.
זייט געטרייסט מיט די ווערטער
המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים.
דוד פריימאַן.

לאָדז, 10 יוני 1931

„נייער פאָלקסבלאַט"

לאָדז, 10 יוני 1931

מעשה זלאַטשעוו

שוין לאַנג שטיל געווען ביי אונז. אין רוהיגע צייטען, ווען דער עולם האָט נישט וואָס צו טאָן אָדער גאָר אין שטורמישע צייטען, ווען די כוואַליעס טראָגען זיך ביז'ן הימעל, ווען די שטייבער מאָהלען, אָבער זיי געהן פוסט, ווייל עס איז נישטאָ וואָס צו מאָהלען, אין אַזעלכע צייטען געפינען זיך שוין די ריכטיגע מענשען אין דער ריכטיגער צייט, וואָס וואַרפען עפּעס אַרויף אויף די כוואַליעס, וואָס שיטען אַרויף אַ פּאָר קערנער אויף די שטיינער און עס ווערט באַלד צוריבען און צומאָהלען מיט'ן ריכטיגען ליאַרם און געשריי.

מיר זענען געוואוינט געוואָרען צו בלבולים, אָדער אין שטורמישע צייטען ווי למשל, אין אַ צייט פון קריג, ווען דער עולם איז צו־היצט, צוקאָכט, ווען די פאַנטאַזיע אַרבייט, מאָהלט און זוכט עפּעס אַן אָביעקט פאַר איהר טע־טיגקייט, דעמאָלט געפינען זיך שוין די ריכטיגע מענשען, וואָס זאָרגען, אַז דער עולם זאָל האָבען וואָס צו טוּן. מען ווייזט אָן אויפ'ן יודען, אַז ער בעהאַלט דאָס גאָלד. אַז ער האָט אַ געהיימען טע־לעפאָן, מייבעטוועגען מעג ער דעם טעלעפאָן האַל־טען אין בּאָרד. אַז ער גיסט קאָכעדיג וואַסער אויף זעלנער א. אַז. וו. נישטאָ קיין נאַרישקייט, קיין אונזין אין אַזעלכע צייטען, אַלץ איז סחורה, אַלץ ווערט אָנגענומען פאַר אַ כשר'ע מטבעה.

פאַרהאַן ווידער אַמאָל זעהר רוהיגע צייטען, ווען דעם עולם לעבט זיך צו גוט, אין לאַנד איז רוהיג. דאָס לעבען איז זיכער, קיין פּרנסה פעהלט נישט. אָט די רוהיגקייט, שרעקט געוויסע מענשען, זיי האָבען מורא דער עולם זאָל זיך נישט צופיל לאַנגווייליגן. טראַכטען זיי אויס אַטראַקציעס. זאָל דאָס פאָלק זיך ווייליגן, זאָלען זיי זיך קאָכען, זאָל זיך רודערען און מען טראַכט אויס אַ בלבול אויף יודען. אַ מיטעל, וואָס ווירקט שטענדיג. אזא מין אַטראַקציע איז געווען זייגערצייט דער ביילים־פּראָ־צעס אין קיעוו. די צייט איז געווען אַ רוהיגע, צו עסען איז געווען, קיין איבריגע דאגות האָט מען נישט געהאַט, האָט מען זיך אַ שפּיל געטון מיט יודען.

היינט איז נישט קיין צייט פון מלחמה און דעם עולם איז אויך נישט אַזוי גוט אויפ'ן האַרצען, יעדער האָט היינט גענוג צו טון מיט זיך. היינט איז פשוט נישט צו פערשטעהן, וועד דאַרף עס, וועמען איז עס נויטיג אָט די העצע ווי זי איז פאָר־געקומען אין קליינעם שטעטעל זלאָטשעוו.

יודען האָבען געגאָסען וואַסער אויף אַ פּראָ־צעסיע! דער בלבול איז אַזוי אַלט ווי דער יודישער גלות, ווער געדענקט נישט די בלבולים וועגען גע־שענדעטע האָסטיעס, וועגען בעליידיגטע פּראָצעס־יעס א. אַז. וו. מיר קענען דאָס ליד מיר קענען אויך די פערפאַסער. אויך דער טאָג, ווען דאָס איז געשעהן, איז נישט קיין נייער דאַטום אין דער גע־שיכטע. אַמאָל פלעגען יודען אין דעם טאָג מורא האָבען אַרויסצוגעהן פון שטוב, פלעגען ליגען בע־האַלטען און זיך צוהערען, צי עס איז אַריבער בשלום, אָדער עס האָט זיך חלילה אָנגעהויבען...

די מעשה איז אַזוי אַלט ווי דער יודישער גלות — האָבען מיר געזאָגט. ניי איז נאָר דאָס אָרט, וואָס מען האָט אויסגעקליבען אום דאָרט דעם בלבול צו אינסצעניזירען, אָבער נישט ווילענדיג דערמאָהנט מען זיך, אַז דער נאָמען איז אונז נישט גאַנץ פרעמד. מיר דערמאָהנען זיך אָן אזא שטאָט זלאָטשעוו, וועלכע שלום אַש האָט פעראייביגט אין זיין „קדוש השם". אָבער ווי ווייט איז פון יענער שטאָט, דאָרט ערגיץ אין סטעפּ, צו דער קליינער, פערגעסענער שטעטעל אין קאָנגרעס־פּוילען. ווי ווייט איז פון יענע יודען, וואָס טרעטען אַרויס אַק טיוו אין אַ עת צרה און זענען פעהיג אויף קדוש השם צו דערשלאָגענע, צושראָקענע יודען אין שטעטעל היינט! אָבער נאָך גרעסער איז דער מהלך פון דעמאָלט ביז היינט אין דער היסטאָרי־שער פערספּעקטיוו. דאָרט האָט עס געגאָלטען נאָר אונז, היינט האָבען מיר אַ שותף. פאַר קיינעם איז קיין סוד נישט, אַז מיט אַזעלכע בלבולים מיינט מען נישט צו טרעפען דווקא אונז. מען וואַרפט טאַקע אונז דעם שטיין. אָבער מען מיינט צו טרעפען נאָך עמיצען. מען מיינט צו טרעפען אַ פּאַרטיי, אַ שיטה, געגען וועלכער מען קען דירעקט נישט קעמפען, ווייל מען איז צו שוואַך נוצט מען אונז אויס פאַר'ן שעיר לעזאזל...

נאָר ווי די מעשה זאָל נישט זיין איז דער ענין זלאַטשעוו נאָר אַ קליינער עפּיזאָד, וואָס דער־מאָהנט אונז נאָר, אַז דער שונא שלאָפט נישט, אַז ער שטעהט אויף דער וואַך און אַז אויך מיר מוזען זיין שטענדיג אויף דער וואַך. מיר זענען זי־כער, אַז קיין ווייטערע קאָנסעקווענצען וועט דער ענין נישט האָבען. עס וועט נאָר בלייבען אַ עפּיזאָד, אַ טרויעריגער עפּיזאָד, אָבער דאָך נישט מעהר.

ש. י. סטופּניצקי.

שאַטענזייטען פון די וואַהלען אין רומעניען

אַ העסליכער קאַמף צווישען די יודען

פון מאָרריס מייער.

דער וואַהל־קאַמף אין רומעניען איז געווען פאַר די יודען אפשר פאַר גאַנץ רומעניען אַ שוואַ־רער וואָלקען צוליב פאָלגענדע טעמים:

ערשטענס האָט מען נישט געוואוסט ווי דער וואַהל־קאַמף וועט זיך ענדיגען; עס איז געווען אַ גרונד מורא צו האָבען אַז די אַנטיסעמיטען וועלען אַרויס גאַנץ שטאַרק, און זיי וועלען פאַרשטע־לען מיט זיך אַ גרויסע געפאַהר, אויך האָט מען געקענט מורא האָבען אַז די רעגירונג פון פּראָפע־סאָר יאָרגאַ, וואָס האָט זיך ערקלערט פאַר אָרדנונג און פאַר דעם שוץ פון יודען, וועט נישט בעקומען אַזאַ גרויסע מאַיאָריטעט דאָס זי זאָל קענען אימ־פּאָנירען איהר אויטאָריטעט, און דורכפיהרען איהר פּראָגראַם.

צווייטענס האָט מען מורא געהאַט דאָס די וואַהל־אַגיטאַציע וועט אויסגענוצט ווערען פון די רומענישע אַנטיסעמיטען צו מאַכען עקסצעסען אויף יודען, און וועלכען זיי צייכענען זיך זעהר אָפט אַזוי טרויעריג אויס. דאָ און דאָרט זענען טאַקע שוין פאָרגעקומען אָנפאַלען פון זיי, און מען האָט מורא געהאַט אַז די אָנפאַלען וועלען זיך פער־שפּרייטען.

און דריטענס — און דאָס איז אפשר געווען די הויפּטזאַך וואָס האָט בעאונרוהיגט ווענינגסטענס די יודען פון אויסלאַנד וואָס האָבען זיך צוגעקוקט אָביעקטיוו צו דעם וואַהל־קאַמף פון רומעניען — עס איז אָנגעגאַנגען אַ זעהר ביטער'ער קאַמף צווי־שען די יודען גופא, וואָס איז געווען העסליך און האָט געקענט זיין זעהר געפעהרליך.

איצט אַז די וואַהלען פון רומעניען זענען אַר־ריבער און מען ווייסט שוין דעם רעזולטאַט קען מען פריי אָפּאָטעמען.

די אַנטיסעמיטען, כאָטש זיי האָבען פערגרע־סערט זייער מאַכט און בעקומען צוויי מאָל אַזוי פיל שטימען ווי ביי פריהערדיגע וואַהלען, וועלען זיי דאָך זיין בלויז אַ קליינע גרופּע פון אַכט דעפּוטאַ־טען אין רומענישען פאַרלאַמענט, זיי וועלען זיין גענוג נאָך צופיל, אין צאָהל, אויף צו מאַכען טומ־לען און צו האַלטען העצערישע רעדעס, אָבער קיין געזעצגעבערישער כוח זענען זיי בשום אופן נישט און מען האָט זיך נישט וואָס פאַר זיי צו שרעקען.

די רעגירונג פון פּראָפ. יאָרגא האָט בעקומען אַ גאַנץ גרויסע מאַיאָריטעט. זי וועט האָבען אונטער זיך דריי פערטעל פון דער צאָהל דעפּוטאַטען אין פאַרלאַמענט. פּראָפעסאָר יאָרגאס פּאַרטיי האָט אַפילו נישט אַלליין קיין אַבסאָלוטע מעהרהייט. זי מוז גיין צוזאַמען מיט די ליבעראַלען, כדי די רעגירונג פון אונטער איהר פיהרער זאָל קענען אַנגעהן; אָבער כל זמן דער בלאָק מיט די ליבעראַלען עק־זיסטירט איז די פּאָזיציע פון פּראָפעסאָר יאָרי־גאס רעגירונג אַ גאַנץ זיכערע און מעכטיגע.

די אַנטיסעמיטישע עקסצעסען האָבען זיך אויך נישט פערשפּרייט. די רעגירונג האָט נישט געקענט פערמאַכען די גיפטיגע מאַלער פון די אַנטיסעמיטען; זי האָט אָבער ווענינגסטענס סיי געמאַכט נישט אויפהויבען זייערע שלעגערייען כוליגאַנישע הענד. עס איז געגעבען געוואָרען אַ שטרענגער בעפעהל דאָס מען זאָל נישט צו־לאָזען צו עקסצעסען, און ס'איז אַ בעקאַנטער פאַל דאָס ווען די מאַכט וויל טאַקע, קען זי פערמיידען עקסצעסען, בעזונדערס אַנטיסעמיטישע עקסצעסען.

און דורך דעם סוף פון דעם וואַהל־קאַמף האָ־פען מיר, וועט זיך אויך אפשר אָבשטעלען דער קאַמף צווישען די יודען, וואָס האָט געטראָגען אַ זעהר העסליכען כאַראַקטער.

ווי אין יעדען לאַנד אַזוי אויך אין [illegible]עניען זענען יודען צוטיילט אין פערשידענע פּאַרטייען, הויפּטזעכליך אין צוויי צדדים; אין אַסימילאַנטען, אָדער אַזעלכע וואָס שטיצען דירעקט אָדער אונ־דירעקט אַסימילאַציע, און און נאַציאָנאַלע יודען.

די ערשטע די דירעקטע און אונדירעקטע אַסי־מילאַנטען, זענען פערטראָטען דורך דעם פערבאַנד פון די רומענישע יודען און זיי האָבען און זיי־ער שפּיץ דעם בעקאַנטען כלל־טוער און גלענצענ־דען אַדוואָקאַט, דר. פילדערמאַן.

די צווייטע, די נאַציאָנאַלע יודען, האָבען זיך פעראייניגט אין איין פעראייניגטער נאַ־ציאָנאַלער פּאַרטיי אונטער דער פיהרערשאַפט פון די גוט בעקאַנטע ציוניסטען דר. עבנער, דר. פי־שער און דר. לאַנדוי.

די לעצטע האָבען געמאַכט אַ גרויסען פער־זוך זיך צו פעראייניגען מיט די ערשטע זיי האָ־בען אָנגעבאָטען אַז אויב דער פערבאַנד פון די רומענישע יודען וועט זיך אויך אָנשליסען אין דער פעראייניגטער יודישער נאַציאָנאַלער פּאַרטיי, נע־בען זיי איבער די פּרעזידענטשאַפט פון דער פּאַרטיי צו דעם פיהרער פון פערבאַנד, ד״ר פיל־דערמאַן. דאָס איז באמת געווען דער העכסטער אָנ־באָט, וואָס ס'האָט געקענט געמאַכט ווערען צו וועל־כער ס'איז אָרגאַניזאַציע, בעזונדערס צו וועלכען ס'איז פיהרער.

אָבער ד״ר פילדערמאַן האָט דאָס נישט אָנ־גענומען, ערקלערענדיג, אַז ער איז אין פּרינציפּ געגען דער עקזיסטענץ פון אַ בעזונדערער יודישער נאַציאָנאַלער פּאַרטיי.

דאָס ערגסטע איז נאָכהער געקומען: די אָרגאַנ־ען און די מענשען פון דעם פערבאַנד פון די רומענישע יודען, מיט ד״ר פילדערמאַן בראש, זענען אַרויס מיט אַזעלכע ווילדע אַטאַקעס געגען די פיהרער פון דער יודישער נאַציאָנאַלער פּאַרטיי, דאָס ס'האָט איינפאַך געקעלט. זיי האָבען די יו־דישע נאַציאָנאַלע פיהרער פון רומעניען געטראָפען מיט די ערגסטע בעצייכענונגען. זיי געשילדערט, אַלס פערדאָרבענע מענשען וואָס טרייבען נאָר זייערע אייגענע פערזענליכע אינטערעסען; אַלס פערפיהרער און זאָגאַר אַלס פערדרעטער געגען רומענישען פאָלק, און געגען דער יודישער בעפעלקערונג.

ד״ר פילדערמאַן און דער פערבאַנד האָבען אַפילו ביטער בעצאָהלט פאַר זייער האַנדלונג. זיי האָבען געשטעלט, אַז די יודישע נאַציאָנאַלע פּאַר־טיי זאָל אַריין אין בלאָק פון דער רעגירונג. זיי אַליין זענען אַריין אין בלאָק; אָבער אַזוי ווי די רעגירונג האָט געזעהן, אַז ד״ר פילדערמאַן און דער פערבאַנד וועלען נישט האָבען אַלע יודען אונטער זיך, האָט מען זיי געגעבען אַזעלכע פּלעצער אויף די וואַהל־ליסטעס, אַז ס'איז געווען פאַר זיי אַ בזיון, די פּלעצער נאָר אָנצונעהמען; זיי האָבען זיך בחרפה צוריקגעצויגען פון בלאָק, און זיי זענען געבליבען אָהן אַ פערטרעטערשאַפט.

פערקעהרט, די יודישע נאַציאָנאַלע פּאַרטיי איז געגאַנגען צו די וואַהלען מיט אייגענע ליסטעס, און זיי האָבען געהאַט אַ בערייטענדען זיג. זיי האָבען בעקומען 65 טויזענד שטימען, וואָס גיט זיי אַ רעכט אויף 5 דעפּוטאַטען אין רומענישען פאַרלאַמענט. אויף אזא אופן וועלען זיי, די יודישע נאַציאָנאַלע פיהרער, און נישט דער פערבאַנד מיט ד״ר פיל־דערמאַן בראש, לאָזען הערען די יודישע שטימע און אַרויס שטעלען די יודישע פאָדערונגען אין דער רומענישער געזעצגעבענדער פּאַלאַטע.

בריף פון דר. וויצמאַן צום הויך-קאָמיסאַר פון א״י

בייגעלעגט צום יעהרליכען בעריכט פון דער אַגענץ וועגען דער ענטוויקלונג פון א״י אין 1930

זשענעווע, (יט״א) צו דער סעסיע פון דער מאַנדאַט־קאָמיסיע ביים פעלקער־בונד האָט די יודי־שע אַגענץ צוגעשטעלט אַ מעמאָריאַל, וואָס ענט־האַלט איהר יעהרליכען בעריכט. וועגען דער ענט־וויקלונג פון דער יודישער נאַציאָנאַל־היים אין יאָהר 1930. דער בעריכט איז צוגעשיקט געוואָרען דעם מאַנדאַט־קאָמיסיע דורך דער א״י־רעגירונג. עס א״ז צו איהם בייגעלעגט א בריף פון ד״ר חיים וויצמאַן צום הויך־קאָמיסאַר פון ארץ־ישראל. אין דעם בריף דערמאָהנט ד״ר וויצמאַן וועגען די דריי רעגירונגס־דאָקומענטען פון לעצטען יאָהר (בעריכט פון סער דזשאָן האָפּ־סימפּסאָן, ווייס בוך פון לאָרד פּאַס־פילד און מאקדאָנאַלד־בריף) און שרייבט צ.ו. אַנד.:

בעת די רעגירונג פון זיין מאַיעסטעט האָט אין מאי 1930 בעשלאָסען צו דעליגירען סער דזשאַן האָפּ סימפּסאָן קיין א״י, האָט די יודישע אַגענץ געהאַט אַ בייז פאָרגעפיהל צוליב דעם, וואָס אַזאַ וויכטיגע און פונדאַמענטאַלע אויפגאַבע איז אַנ־געטרויט געוואָרען בלויז איין מאַן, וועלכער איז נישט גרינדליך בעקאַנט מיט די יסוד־פּראָבלעמען פון דער מאַנדאַט־פּאָליטיק און וואָס וואָלט זיינע אינפאָרמאַציעס געמוזט בעקומען פון אַ צווייטער האַנד אין משך פון אַ קורצען בעזוך אין ארץ־ישראל, דערצו אין אַ צייט, ווען די עקאָנאָמישע בעדינגונגען — און דאָס נישט בלויז אין א״י — זענען ווייט נישט נאָרמאַל. נישט קוקענדיג, אָבער דערויף, האָט די יודישע אַגענץ בעאויפטראַגט איהרע רעפּרעזענטאַנטען אין א״י מיטצוהעלפען אין אַלעם מעגליכען סער דזשאָן סימפּסאָנען אין זיינע אונטערזוכונגען, און אין זיין רשות זענען אָהן בע־וואָרענישען געשטעלט געוואָרען אַלע אינפאָרמאַ־ציעס, מיט וועלכע עס האָט דיספּאָנירט די א״י־עקזעקוטיווע פון דער אַגענץ.

דער סימפּסאָן־בעריכט האָט פולשטענדיג בע־וויזען, אַז אונזערע בעפירכטונגען זענען געווען ריכ־טיגע. ווייט־געהענדע מסקנות זענען געמאַכט גע־וואָרען פון ציפערן, וואָס זענען נישט ענטשפּרעכענד אויסגעפאָרשט און קריטיש קאָנטראָלירט געוואָ־רען. אַפילו ווען די דאָזיגע ציפערן זענען געשטאַ־נען איי סתירה מיט דאַטען, וואָס זענען שוין אין פריהערדיגע צייטען אָפיציעל אָנגענומען געוואָרען, ווירקליך, שטיצען זיך פיל פון די צומייסטען פחדים אָנוואַרפענדיגע און וויכטיגסטע מסקנות פון סער סימפּסאָן (ווי, למשל, וועגען פּראָצענט „לאַנדלאָזע" אַראַבער אָדער וועגען די קאָסטען פון יודישער לאַנדווירטשאַפטליכער קאָלאָניזאַציע אין א״י) בסך הכל אויף אַנ׳אומגליקליך־פאַלשער אויסטייטשונג פון סטאַטיסטישע טאַבעלען. די דאַטען, אויף וועלכע עס שטיצען זיך סער סימפּסאָנס הויפּט־מסקנות.

זענען אַנאַליזירט אין אַ ספּעציעלען ענטפער־מע־מאָריאַל פון דער יודישער אַגענץ.

אַלענפאַלס, שרייבט ווייטער ד״ר וויצמאַן, האָט דער סימפּסאָן־בעריכט געדאַרפט זאָרגפעלטיג אונ־טערזוכט און דיסקוטירט ווערען, איידער מען וואָלט פון איהם געדאַרפט מאַכען דעם אויסגאַנגס־פונקט פאַר אַ בעטראַכטער פּאָליטיק. אין אַזאַ אונטערזו־כונג און דיסקוסיע, באַזירט אויף די פּרינציפּען פון מאַנדאַט, וואָלט די אַגענץ גערן זיך בעטייליגט צוזאַמען מיט זיין מאַיעסטעטס רעגירונג און מיט פאָרשטעהער פון די אַראַבער. די אַגענץ וואָלט געווען גרייט צו זוכען אין דעם סימפּסאָן־בעריכט, נאָכ'ן אַנאַליזירען און אויסבעסערן איהם, אַ בשות־פות'דיגען יסוד פאַר דער פאָרמולירונג פון אַ בעשטעטיגטער פּאָליטיק.

אָבער גלייכצייטיג מיט דעם סימפּסאָן־בעריכט איז ערשינען אַ פּאָליטישע דעקלאַראַציע (דאָס פּאַס־פילדישע ווייס־בוך), אין וועלכער עס זענען אַקצעפּטירט געוואָרען די הנחות און מסקנות פון דעם בעריכט און וועלכע איז געגאַנגען נאָך פיל ווייטער אין אַרויסציהען מסקנות אין די פראַגען פון באָ־דען און אימיגראַציע, מסקנות, וואָס זענען שעדליך [illegible]

[illegible]

רע אַקציע. גלייכצייטיג האָט די יודישע אַגענץ אויסגעאַרבייט אין אַ מעמאָריאַל איהרע טענות געגען דעם ווייס־בוך (פערפאַסט דורך לעאָנאַרד שטיין).

אין נאָוועמבער 1930, דערציעהלט ד״ר וויצ־מאַן לסוף, האָט זיין מאַיעסטעטס רעגירונג איינגע־לאַדען פאָרשטעהער פון דער אַגענץ צו קאָנפערי־רען מיט אַ סוב־קאָמיטעט פון קאַבינעט וועגען ענינים, וואָס זענען אַרויפגעשוואומען פון דעם ווייס בוך. בעת די קאָנפערענצען, וואָס זענען פאָרגעקו־מען אונטערן פאָרזיץ פון אויסערן־מיניסטער, איז אונז געגעבען געוואָרען די געלעגענהייט פאָרצו־שטעלען אונזער זאַך. מיר זענען אויספיהרליך און עהרליך אויסגעהערט געוואָרען, און אַלס פועל־יוצא פון די קאָנפערענצען איז דעם 13־טען פעב־רואַר ה. י. אין דעם פּאַרלאַמענט־בלאַט פערעפענט־ליכט געוואָרען אַ בריף פון פּרעמיער־מיניסטער, אַדרעסירט צו מיר, אַ בריף, וואָס דאַרף בעטראַכט ווערען אַלס אויטאָריטאַטיווע אינטערפּרעטאַציע פון דעם אָקטאָבער ווייס־בוך אין די פראַגען, וועלכע דער בריף בעהאַנדעלט. נאָכ'ן בעקומען דעם בריף [illegible]

[illegible]

Prywatne POGOTOWIE LEKARSKIE

ZIELONA 6,

Telefon 12-333

tel. 12-333

tel. 12-333

פריוואַטע דרינגענדע ערצטליכע הילף אין אַלע פּלוצימדיגע פאַלען צו יעדער צייט טאָג און ביינאַכט ווי אויך אין אַלע אַקושעריע און גינעקאָלאָגישע הילף.

Dr. med. J. Lubicz

כירורג־ארטאפּעד

האָט זיך איבערגעצויגען פון גדאַנסקאַ 28

אויף **פּאָלודניאָווואַ 9,** טעל. 183-17

קראַנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פּלייצעס און גלידער

איינגעבאָרענע פּראָצאַנייע פון ווערטליכע אָרטאָפּעדישע אָפּעראַציעס, אויך: עלעקטריזירן אויף פּלאַטפוסען, קינסטליכע הענט און פיס, גאָרסעטען א. ז. ו.

נעמט אָן פון 2,30 ביז 4,30 נאָכמיטאָג.

נייער פאלקסבלאט

דאָס לאָדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

מיטוואָך 10 כה סיון תרצ"א

יוני
זון-אויפגאַנג 3.21
זון-אונטערגאַנג 7.48

בעשטראַפט מיך פאַר מיין פערברעכען

שרייבט אַ יודישע פרוי צו דער פּראָקוראַטור

זי איז בעגאַנגען אַ שווינדעל, האָט פאַלש געשוואוירען און וויל בעשטראַפט ווערען

די יודישע פרוי ח. ר. האָט זיך געווענדעט מיט אַ בריף צו דער פּראָקוראַטור, אַז זי איז בעוואוסטזיניג בעגאַנגען אַ גרויס פערברעכען און זי וויל דערפאַר בעשטראָפט ווערען. די פּראָקוראַטור האָט בעפוילען די פרוי ח. ר. צו אַרעסטירען און געגען איהר ווערט פערפיהרט אַ פּראָצעס פאַר שווינדעל און פאַלש שווערען. אַזויפיל זאָגט די טרוקענע כראָניק-מעלדונג. מיר האָבען זיך מיט דעם דאָזיגען ענין פעראינטערעסירט און מ'האָט זיך פאַקטיש אַרויסגעשטעלט, אַז מיר שטעהן פאַר אַ שרעקליכער טראַגעדיע, וועלכע דערצעהלט זיך אויף פאָלגענדען אופן: אין וואַרשא איז געווען בעקאַנט דאָס פריילין ח. ק. אַ טאָכטער פון פערמעגליכע עלטערען, האָט זי שטודירט אַקושעריע. זי איז געווען אַ שעהנע אינטעליגענט און טעמפּעראַמענטפולע, האָט זיך פערליבט אין אַ גימנאַזיאַל לעהרער בענא ר. די ליבע איז געווען אַ געגענזייטיגע, די מחותנים האָבען אויך גאָרנישט געהאַט געגען דעם און פריילין ק. האָט חתונה געהאַט מיט דעם גימנאַזיאַל-לעהרער ר. די ערשטע צייט האָט זיך ד' יונגע פרוי נישט בעשעפטיגט מיט איהר פאַך, ווייל איהר מאַן האָט גוט פערדינט אויף חיונה.

דאָס פּאָר פּאָלק האָט גוט געלעבט און די פרוי האָט אין פערלויף פון 4 יאָהר געהאַט 2 קינדערלעך, דאַן איז ביי זיי עפּעס קאַליע געוואָרען, דער גימנאַזיאַל-לעהרער ר. האָט אָנגעהויבען צו שפּילען אין קאָרטען, צו טרינקען און צו הולטאַיען, אַלע בעמיהונגען איהם אָפּצוהאַלטען פון די האַזאַרדען האָבען זיך נישט איינגעגעבען, ער איז וואָס אַמאָל געזונקען טיפער און טיפער, ביז ער האָט פערשפּילט זיין גאַנץ ביסעל אָפּגעשפּאָרט געלד, דאַן דאָס געהאַלט וואָס ער האָט בעקומען אין דער גימנאַזיע.

זיין אויפפיהרונג האָט זיך שנעל אָפּגערופען אויף דער טעטיגקייט אין דער שולע און ער איז בעזייטיגט געוואָרען פון זיין פּאָסטען, די פרוי האָט זעהר שטאַרק געליטען אָבער זי האָט נישט געוואָלט מאַכען קיין סקאַנדאַלען און ליידיש געלעכטער, זי האָט זיך דעריבער צוריקגענומען צו איהר פאַך צו אַקושעריע. אָבער קיינער האָט זי אין וואַרשא נישט געקענט און זי האָט פון איהר פאַך זעהר ווייניג פערדינט, די צרות זענען געוואָרען אַלץ גרעסער און גרעסער אין שטוב איז פשוט נישט געווען מיט וואָס דעם טאָג איבערצולעבען.

איינמאָל איז צו איהר געקומען אַ יונגע פרוי מיט אַ פיצעל קינד אויף דער האַנד און האָט פאָרגעלעגט דער אַקושערקע ר. אַזאַ געשעפט, אַזוי ווי זי פיהרט אַ פּראָצעס מיט איהרס אַ געליבטען אַ וואַרשאָווער באַנקיר, וועלכער איז דער פאָטער פון איהר קינד און זי דאַרף האָבען אַ צייגעניש, אַז זי האָט געבוירען דאָס קינד, זאָל די אַקושערקע איהר אַרויסגעבען די צייגניש, אַז דאָס איז געבוירען געוואָרען ביי איהר אין שטוב, די צייגניש, האָט די יונגע פרוי ערקלערט, דאַרף זי האָבען צו בעווייזען אויפ'ן פּראָצעס, פאַר די דאָזיגע טובה האָט די יונגע פרוי פאָרגעלעגט דער אַקושערקע אַ פערגיטיגונג פון 300 זלאָטעס.

300 זלאָטעס פאַר דער פרוי ר. איז געווען אַן אוצר געלד, ווענען אַזאַ סומע האָט זי די לעצטע צייטען שוין נישט געחלומט אַפילו, הגם זי האָט געוואוסט, אַז זי בעגעהט אַ געפעהרליכען שווינדעל האָט אָבער ב' יאָהר גובר געווען דאָס מוטער-געפיהל, דאָס געפיהל, אַז איהרע 2 קינדער שטאַרבען פשוט פאַר הונגער און זי איז איינגעגאַנגען אויף דעם שווינדעל, זי האָט אַרויסגעגעבען די צייגניש און בעקומען די 300 זלאָטעס.

דאַן האָט די פרוי ר. אָנגעהויבען צו בעטען איהר מאַן, אַז זיי זאָלען זיך איבערציהען קיין לאָדז, וואו ער וועט אפשר נישט האָבען קיין בעקאַנטע וועט ער צוריק ווערען אַ מענש און ווידער בעקומען אַ פּאָסטען, ער האָט זיך געלאָזט צורעדען, האָבען זיי אין וואַרשא פערקויפט זייער גרויסע וואוינונג און געקומען קיין לאָדז דינגענדיג 1 צימער אויף לוויזא גאַס, די פרוי ר. האָט שוין אינגאַנצען געהאַט פערגעסען אין דער צייגניש וואָס זי האָט געגעבען.

די יונגע פרוי האָט טאַקע פערפיהרט אַ פּראָצעס געגען דעם וואַרשאָווער באַנקיר וו. אַז ער זאָל איהר צאָהלען אַלימענטען, ווייל זי האָט פון איהם געהאַט אַ קינד. אויפ'ן פּראָצעס האָט דער באַנקיר געטענהט, אַז ער האָט טאַקע געהאַט מיט איהר בעציהונגען, אָבער ער האָט קיינמאָל נישט געוואוסט, אַז זי איז אין אַנדערע אומשטענדען און נאָכמעהר, אַז זי האָט געהאַט אַ קינד, די געליבטע האָט אָבער פאָרגעלעגט פאַר'ן געריכט אַ צייגניש פון דער אַמאָליגער אַקושערקע ר. אַז זי האָט געבוירען אַ קינד ביי דער אַקושערקע אין שטוב.

מיט עטליכע וואָכען צוריק האָט פרוי ר. אין לאָדז בעקומען אַן אויפפאָדערונג פון געריכט זיך צוצושטעלען אַלס עדות צו אַ פּראָצעס, פרוי ר. האָט אַפילו נישט געוואוסט וועגען וואָס ס'האַנדעלט זיך אָבער דאָך האָט זי געמוזט פאָהרען צום פּראָצעס, דאָרט האָט זי זיך דערוואוסט, אַז ס'האַנדעלט זיך וועגען דער צייגניש וואָס זי האָט אַמאָל אַרויסגעגעבען פאַר 300 זלאָטעס. פרוי ר., אַלס ערליכע פרוי האָט זיך באַלד זעהר ערגסט דערשראָקען, אָבער ס'איז שוין געווען צו שפּעט, זי האָט געמוזט אין געריכט שווערען, אַז די יונגע פרוי האָט געהאַט אַ קינד ביי איהר אין שטוב און זי אַלס אַקושערקע האָט דער פרוי געגעבען הילף.

פערשטעהט זיך, אַז דעם באַנקירס געליבטע האָט דעם פּראָצעס געוואונען.

פרוי ר. איז צוריק אַהיימגעפאָהרען קיין לאָדז אָבער קיין רוה האָט זי שוין מעהר נישט געהאַט, זי איז אַרומגעגאַנגען גאַנצע טעג ווי משוגע, איהר געוויסען האָט זי געפּלאָגט און זי האָט זיך נישט געקענט קיין עצה געבען. ביז די, ערליכע נשמה, האָט זיך דעצידירט אויף אַן ענטשידענעם שריט. זי האָט זיך געווענדעט מיט אַ בריף צו דער פּראָקוראַטור, אין וועלכען זי האָט איבערגעגעבען די גאַנצע געשיכטע און ערקלערט, אַז זי איז גרייט צו טראָגען די פעראַנטוואָרטליכקייט פאַר דעם פאַלשען שריט וואָס זי איז בעגאַנגען.

אין דער פּראָקוראַטור האָט דער זעלטענער פאַל געמאַכט אַ געוואַלדיגען רושם, געזעץ איז אָבער געזעץ, פרוי ר. וואַרט איצט אויף איהר איינגענעם פּראָצעס.

פאַבאָר פון יאַהרגאַנג 1910

היינט, מיטוואָך, שטעלען זיך:

פאַר דער פאַבאָר-קאָמיסיע, נומער 1
(זשעקאָנסנע 82)

מענער פון יאַהרגאַנג 1910, וואָס וואוינען אויפ'ן שטח פון 8 פּאָליציי-קאָמיסאַריאַט, די פאַמיליען-נעמען פון וועלכע עס הויבען זיך אָן מיט די אותיות:

A B C E H Ch I

פאַר דער פאַבאָר-קאָמיסיע, נומער 2
(אַגראַדאָווא 34)

די וואָס וואוינען אויפ'ן שטח פון 10-טען קאָמיסאַריאַט — מיט די אותיות:

A C E F G H Ch

פאַר דער פאַבאָר-קאָמיסיע, נומער 3
(אַל. קאָשטשושקי 21)

פאַבאָראָוצעס פון די יאַהרגענג 1908 קאַט. B פון 12 און 13 קאָמיסאַריאַטען — אַלע אותיות.

נאַכטלעגערס איז שולעס

(א) דאָס קוראַטאָריום פון לאָדזער שול-קרייז האָט פאָראָנדערגעשיקט צו גימנאַזיום- און סעמינאַריום-דירעקציעס, ווי אויך צו די שול-אינספּעקטאָרען אַן אינפאָרמאַטאָר וועגען די שול-צעלטען און שול-נאַכטלעגערס אויפ'ן יאָהר 1931, וועלכע וועלען איינגעאָרדנעט ווערען פאַר טוריסטישע אויספלוגען פון דער שול-יוגענד. דאָס קוראַטאָריום האָט אויך בעאויפטראָגט צו איינאָרדנען אַ גרעסערע צאָל פון אַזעלכע אינסטיטוציעס.

זיך אליין בעגראָבען...

ביים גראָבען אַ ברונעם אין זגערזש

(2) אויף לענטשיצער גאַס אין זגערזש האָט דער אַרבייטער סטאַניסלאַוו מאַזורקעוויטש געגראָבען אַ ברונען. ווען ער האָט שוין געהאַט אויסגעגראָבען די טיף 5 מעטער, איז די ברונען איינגעפאַלען, און דער אַרבייטער איז פערשאָטען געוואָרען. אַז מ'האָט איהם אין 20 מינוט נאָכ'ן פאַרפאַל אויסגעגראָבען, איז ער שוין געווען טויט.

אפטייקען

היינטיגע נאַכט-דיזשורען.

(2) היינט בייַנאַכט דיזשורירען: א. דאַנצער (זגערזשער 57), וו. גראָשקאָווסקי (11 ליסטאָפּאַד 15), ס. גאַרפּיין (פּילסודסקיעגאָ 54), ס. באַרטאָשעווסקי (פּיעטריקאָווער 164), ר. רעמבעלינסקי (זגדזשעיאַ 26), א. שימאַנסקי (פּאַבּיאַניצקאַ 75).

שטאַרקע בעגרעניצונג פון בוי-קרעדיט

פאַר לאָדז און לאָדזער וואָיעוואָדזטווע

(א) מיט עטליכע טעג צוריק האָבען מיר געמאָלדען, אַז צוליב דער פעראָרדנונג פון דער וואָיעוואָדען-מאַכט, האָבען בעזונדערע פּאָוויאַט-זעלבסטפערוואַלטונגען און אויפבוי-קאָמיטעטען צונויפגעשטעלט גענויע רשימות, וואָס פאַר אַ בוי-קרעדיטען זיי דאַרפען צו האָבען, אַזוי, אַז די אַלגעמיינע סומע האָט פאַר דער לאָדזער וואָיעוואָדזטווע אויסגעמאַכט 100 מיליאָן, און פאַר לאָדז גופא — 20 מיליאָן זלאָטיס. פון דאַרפען צו־האָבען ביז צו קענען קריגען איז אָבער אַ מהלך רב, און לאָדז בעקומט איבער'ר'אמת'ען.... 400 טויזענד זל. אויפן טיילוויזען פערענדיגען די אָנגעהויבענע בנינים.

דער מינימאַלע בוי-קרעדיט וועט אַלזאָ נעגאַטיוו ווירקען אויף דער בוי-בעוועגונג, וועלכע איז אַזוי אויך אַ קלאָגענדיגע, און אַ רייזע אָנגעהויבענע בנינים וועלען ווייטער מוזען בלייבען שטיין רויהע־דהייט און וואַרטען אויף אַ תיקון.

ווי מ'אינפאָרמירט אונז האָט די בעגרענצונג פון קרעדיט אַ שייכות מיט'ן בעגרעניצען דעם אַלגעמיינעם מלוכה-בודזשעט אויפ'ן יאָהר 1931/32, אין וועלכען עס ווערט פאָרגעזעהן אַ סומע פון 10 מיליאָן בוי-קרעדיטען פאַר גאַנץ פּוילען, און פון וועלכע וואַרשא אַליין וועט בעקומען 8 מיליאָן. די לאָדזער זעלבסטפערוואַלטונג וואַרט איצט אויף דער בעשטימונג פון דער ענטגילטיגער סומע, און דאַן וועט זי אונטערנעהמען די נויטיגע שריט, כדי זיך משתדל צו זיין פאַר גרעסערע מעגליכקייטען.

געגעז-שאַרלאַך-אימפונגען

(מ) דאָס מאַכען קינדער בחנמ'דיגע געגען-שקאַרלאַטין- און דיפטעריט-איינשפּריצונגען קומט פאַר יעדען מיטוואָך פון 10 ביז 11 א זייגער, אין די שטאָטישע סאַניטאַר-אויפזיכט-פּונקטען ביי דעם געזונדהייטס-אַמט. די אימפונגען זענען אַבסאָלוט אומשעדליך, און היטען אָפּ פון דער קראַנקהייט דאָס גאַנצע לעבען.

היינט און פאָלג. טעג!
מעכטיגסטער קלאַנג-פילם
פון דער איצטיגער צייט, וואָס אילוסטרירט דאָס לעבען און די אידעאַלען פון מאָדערנע יונגע מיידלעך

ווענעז וואָס טרוימען מיידלעך

דראַמע פון אייביגער תאוה, פערראַט און ליבע. רעזשי: JAMES CRUZE
אין די הויפּט-ראָלען:
William Haines i Józefina Dunn
אויסערן פּראָגראַם:
פּרעכטיגע קלאַנג-קאָמעדיע א. נ.:
„מענער לייקענען נישט"
מיט די בעריהמטע קאָמיקער
LAWREL i HARDY

אָנהויב אין געוועהנליכע טעג 5 נאָכמיטאָג
שבת, זונטאָג און יום-טוב 2,30 בייטאָג
פאָפּולערע פּרייזען.
דער זאַל איז מעכאַניש ווענטילירט.

איי-איי-איי, אלטיטשקע! איי-איי-איי!

האָט מען עס אַ ביסעל געהוליעט מיט דער יונגער שיקסעלע...

(א) דעם 16. מערץ ה. י. איז דער 59-יאָהריגער יאַן קאַטשאַרעק אַוועק צו זיין פריינד, דעם 60-יאָהריגען לעאָן מאַרקאָווסקי, וועלכער וואוינט אויף מאַרישינער גאַס 63 און צוזאַמען האָבען זיי געמאַכט אַ „ליבע-ביבקעלע" מיט דער 19-יאָהריגער באַסטן-מיידעל אירענא נאָוואַקאָווסקא.

אַז מ'איז שוין געווען גאַר וואַזשנע אונטערן גלעזעל, און די אַלטיטשקע האָבען זיך געפיהלט ווי די יונגע זשרעביקלעך אויפ'ן פעלד — האָט זיך די פאַננא אירקא מיישב געווען, אַז 25 זלאָטיס פאַר דער ליבע-נאַכט, ווי זי האָט געהאַט אָפּגעשמועסט מיט די זקנים'לעך, איז פאַר איהר צו קנאַפּ, און, אַז דורך זייער „מענערישקייט" וועלען זיי דאָך אויך נישט קאָנען זי צופרידענשטעלען, האָט זי פּלוצים דערקלערט אַ שטרייק: בכן, זי וויל 50 גילדען... און נישט אַ גראָשען ווייניגער... אַז נישט וועט זי געהן און מאַכען אַ געוואַלד, אַז די „סטאַרושקעס" האָבען זי אַראָפּגעפיהרט פון דרך הישר, און גייען זי פערגוואַלדיגען...

זענען די אַלטיטשקע געוואָרען מלא חימה, זיי זענען ממש אַרויס פון די כלים, וואָס אַזאַ אונרעכט קאָן פּאַסירען אויף דער וועלט — אַז ס'איז גאָר קיין מאָראַל נישטאָ, אַז קיין וואָרט איז גאָר קיין וואָרט נישט, און זיי האָבען ביידע, מיט פערייניגטע מענערישע כוחות אָנגעהויבען צו מכבד זיין דאָס יונגע ווייבספערשוינדעל מיט די געשמאַקע טרוקענע קלעפּ...

עס איז ענטשטאַנען דער ריכטיגער טומעל מיטן סקאַנדאַל, ס'איז געוואָרען אַ האַרעמידער און אַ יאַריד, וועלכער האָט זיך נעכטען געענדיגט אין שטאָטישען געריכט דערמיט, וואָס די 2 זקנים'לעך וועלען דאַרפען זיצען צו 3 חדשים אין דער טורמע, און די פאַננא אירקא — דאָפּעלט, ד. ה. 6 חדשים.

אַ האַלב יאָהר טורמע

פאַר אַן אומאָרענטליכען אינקאַסענט

(2) נעכטען האָט דאָס קרייז-געריכט געמשפּט דעם אינקאַסענט פון דער פירמע „מלין" אין שיערדז, יוליוש גאָטליב פעדאַ, וועלכען מ'האָט געכאַפּט ביים צואייגענען זיך דער פירמעס געלד. לויט די אויסרעכענונגען האָט ער ביי זיך „פערהאַלטען" אַ סומע פון 3.650 זל. און 60 גר. פעדאַ האָט זיך מודה געווען, און דאָס געריכט האָט איהם פערמשפּט אויף אַ האַלב יאָהר טורמע.

„זיידענע געשעפטען",

וואָס האָבען זיך נישט גוט אויסגעלאָזט

(2) אַ געוויסער לודוויק גראַבעלקיעוויטש האָט אַ צייט לאַנג גע'גנב'עט אין דער פאַבריק אַלפרעד וויהאַן (גדאַנסקאַ 99) גאַנצע שטיקער און רעשטלעך סחורה. ערשט דעם 15 מערץ ה. י. האָט מען איהם געכאַפּט ביי דער האַנד, און נעכטען האָט איהם דאָס געריכט פער'משפט אויף אַ יאָהר טורמע.

נאָך אויף 40 יאָהר

ווילען די קאָלעיקעס פערלענגערן זייער קאָנצעסיע

(2) בקרוב ענדיגט זיך דער טערמין פון דער קאָנצעסיע פון דער געזעלש. פאַר צופאָהר-קאָלעיקעס אויף די ליניעס: לאָדז — אָזאָרקאָוו, לאָדז — זגערזש, לאָדז — פאַביאַניץ, לאָדז — קאָנסטאַנטינאָוו, לאָדז-רודע-פאַביאַניץ, און לאָדז — טושין.

דער לאָדזער מאגיסטראַט האָט בעקומען וועגען דעם ענין אַ בריף פונ'ם קאָמוניקאַציע-מיניסטעריום מיט דער מעלדונג, אַז די קאָלעיקעס-געזעלשאַפט האָט אַריינגעטראָגען אַ בקשה וועגען פּראָלאָנגירען די קאָנצעסיע אויף ווייטערדיגע 40 יאָהר אויף די דאָזיגע ליניעס, און וועגען געבען אַן ערלויבעניש אויף אַ נייע ליניע לאָדז-בזשעזשין, וועלכע זאָל אויסגעבויט ווערען מיט דער הילף פון שווייצאַרישען קאַפּיטאַל.

דער מאַגיסטראַט האָט אַרומגערעדט די דאָזיגע פראַגע, און אָנפערטרויט זי דעם וויצע-פּרעזידענט ראַפּאַלסקי. אין די נאָהענטסטע טעג וועט דער מאַגיסטראַט אַריבערשיקען דעם מיניסטעריום אַ גענויעם מעמאָריאַל וועגען דעם ענין.

„וויגאניע" קיין רומעניען

(א) דער פערבאנד פון טעקסטיל-עקספארטע-רען האט בעקומען א ידיעה, אז בוימוואל-גארן, די אזויגערופענע „וויגאניע", וואס אנטהאלט 1,10 פראצענט וואהל, וועט אפגעצאלט ווערען, ווי בוים-וואל-גארן געמישט מיט וואהל, מיט דער רע-דוקציע פון 40 פראצ. צאל-אפצאהל פאר דעם ענטשפרעכענדען וואהל-גארן.

פון דעם קען מען מאכען דעם אויספיהר, אז ביים עקספארט קיין רומעניען ווערט אנגעווענדט די טאלעראנץ פון וואהל ביז 1 פראצענט, און פאר וויגאניע בעקומען די טעקסטיל-אינדוסטריע רעאלע מעגליכקייטען צום עקספארט אויפ'ן רומע-נישען מארק.

350 ארבייטסלאזע פרויען גייען צופוס

פון הינטער לאדז קיין לעמבערג

(2) נעכטען אין די פארמיטאג-שעה'ן איז אדורך כאיני א גרויסע גרופע ארבייטערינס אין דער צאהל פון 350. געווען זענען עס פרויען עלטערע און יונגערע מיט אויסגעמאגערטע, אויס-געהונגערטע, אויסגעפייניגטע פנימ'ער. לויט ווי מ'איז אינפארמירט אונז קעהרען זיי זיך אום צוריק צופוס קיין לעמבערג. די דאזיגע ארבייטערינס, איז דער צאהל פון 500 האבען געזאלט בעקומען ארבייט אין דער געגענד פון לאדז, ווי דהיינו אין טורעק, פיאנטעק א. א. וו. ביי די פעלד-ארבייטען און אין די פאלווארקען. זיי האבען קיין ארבייט נישט בעקומען, און איצט זענען זיי געבליבען אין אנ'אויסגעשלאסענער לאגע, מחמת זיי האבען נישט קיין שום מיטלען אויף צוריק-קעהרען זיך א היים. די פאוויאטאווע מאכט האט זיי נישט געקאנט צו-הילף-קומען, מחמת מאנגעל אין געלד-מיטלען, האבען די אומגליקליכע ארביי-טעריגס בעשלאסען צופוס אוועקצוגיין קיין לעמ-בערג. אויפ'ן וועג בעטען זיי, מ'זאל זיי געבען נדבות אויף אדורכצוקומען ביז זייער היים-שטאט.

מ'גנב'עט פון די וואגענס ארונטער

א ראמאנס מיט דער שיקסע, און דערנאך — א לאך אין הארצען

(2) לעצטענס האבען גנבים געווארפען אנ'-אויג אויף די פויערישע פוהרען, וואס פיהרען ארויס מעבעלווארג און בעטגעוואנד פון די לאד-זער לעטניקעס אויף די דערפער ארויס. דער סיס-טעם פון בע'גנב'ענען איז א גאנץ פשוט'ער: אויפ'ן וועג, צווישען וועלדער און פעלדער, דערהויבען אויף די געזעסען פון די פוהרען, זענען די „קאנ-וואירענדע" קעכינס און שטוב-שיקסעס זעהר רא-מאנטיש געשטימט, און דאס נוצען אויס גובים, וועלכע „שפילען מיט זיי ליבעס" אויפ'ן וועג. און לקח'נען אראפ פון דעם אלעם, וואס עס געפעלט זיי אויף די וואגענס...

אזוי זענען למשל, נעכטען פערנאטירט גע-ווארען 2 גנבות פון פוהרען, וועלכע האבען ארויס-געפיהרט אויף פרישע לופט קיין ווישניאווא גורא דאס מעבעל פון מארקוס אורבאך (אלעקסאנדריסקא 22) און יעקב ראזענצווייג (פיעפשאווא 3).

געכאפט צוויי באנדיטען

פון דער גרויסער באנדיטען-באנדע אין קאלא'ער קרייז

(א) מיט עטליכע טעג צוריק האבען מיר געמאלדען, אז אין קאלא'ער פאוויאט, וואו עס איז דערהר'געט געווארען א פאליציאנט און שווער פערוואונדעט-געווארען א צווייטער, ווערט געמאכט אנ'אבלאווע אויף א באנדיטען-באנדע. איצט איז געלונגען צוויי פון די באנדיטען צו כאפען. זיי האבען אויסזאגט פון ח"ר, און די לאדזער פאלי-ציי האט ארויסגעשיקט א גרעסערע אפטיילונג, כדי ענדגילטיג צו ליקווידירען די באנדע. די פערהאל-טענע זענען שוין אין טורמע. מחמת די אבלאווע ווערט נאך געפיהרט, ווערען נאך זייערע נעמען געהאלטען בסוד.

א מענער-לאגער פאר יודישע ספארט-אינסטרוקטארען

דער עקזעקוטיוו פון לאדזער קרייז פון וועלט-פערבאנד „מכבי" ארגאניזירט אין חודש יולי א חודשליכען מענער-לאגער פאר ספארט-אינסטרוק-טארען פאר די יודישע ספארט-קלובען אין פוילען.

די אבסאלווענטען פון די דאזיגע קורסען וועלען שאפען נייע קאדרען אינסטרוקטארען און וועלען מעגליך מאכען א פרוכטבארע ארבייט צווישען דער יודישער יוגענד.

דער קורס וועט זיך אנהויבען אין דער ערשטער העלפט פון יולי, אנטיילצונעהמען אין לאגער האבען רעכט די מיטגלידער פון די יודישע קלובען, וועלכע געהערען צום וועלט-פערבאנד „מכבי".

דער אפצאהל פאר אנטיילנעהמען אין קורס בע-טרעפט 60 זלאטעס, אין דעם געפינען זיך שוין די אויסהאלטונגס-קאסטען, די אנטיילנעהמער מו-זען אלט זיין מינדעסטענס 17 יאהר.

אנמעלדונגען דארף מען אנגעבען אין קרייז-פערבאנד „מכבי" אין לאדז גדאנסקא 40 ביז'ן 25. יוני.

מ'דארף צושטעלען ב יידער אנמעלדונג א צייגניש פון א דאקטאר, אז ער ערלויבט אנטיילצו-נעהמען אין קורס, ב יידער אנמעלדונג מוז מען איינצאהלען 10 זלאטעס.

ער שטעכעלירט זיך...

(א) באלעסלאוו קארטשיק פון קילמא 6 איז נעכטען געקומען אהיים שיכור, ווי לוט. זיין ווייב האט דעריבער געהאט צו איהם געזאלצענע טענות, און געמאכט איהם ביטערע פארוואורפען. דאס האט דעם שיכור אזוי פערדראסען, אז ער האט זי צושטאכען מיט א מעסער, ווי גרויס זי איז, און פריהער שכנים, דערנאך פאגאטאוויע הא-בען זי קוים דערראטעוועט. דער שיכור זיצט אין ארעסט.

ראדיא געפינט גנבים

וועלכע זענען מיט אנ'אויטא ענט-לאפען פון בידגאשטש

(2) דורך ראדיא איז געמאלדען געווארען אין אלע עקען פוילען, אז 2 מאנספערשוינען און 1 פרוי האבען אוועקגע'גנב'עט אין בידגאשטש אנ'אויטאמאביל, וואס געהערט צום אינזש. גזשעש-קאוויאק. מ'האט אנגעהויבען צו נאטירען די נו-מערן אויף די ראגאטקעס, און נעכטען האט מען אין קאליש געכאפט דעם גע'גנב'עטען אויטא, און וועלכען עס זענען געזעסען די בעקאנטע גנבים יאן איזדעבסקי און פראנציסעק נויקאמף. די פרוי איז נישט געווען. ד חברה לייט האבען געפלאנט צו אנ'ארביים-טון אין לאדז און אין ווארשא, אבער זייער אויספלוג האט זיך פערענדיגט מיט'ן אוועקשיקען זיי אין דער בידגאשטשער טורמע.

15-יעהריגער יובל פון דער ווילנער טרופע

נעכטען איז פארגעקומען א ענגע בעראטונג פון עטליכע טעאטער-עסקנים וועגען פייערען דעם 15-יעהריגען יובל פון דער ווילנער טרופע, וועל-כע הויבט אן צו שפילען אין לאדז.

די בעראטונג האט זיך ערקלערט פאר דער איניציאטיוו-גרופע צו פייערן דעם יובל און בע-שלאסען אין די נאהענטסטע טעג צונויפצורופען א גרעסערע פערזאמלונג פון אנגעזעהענע לאדזער עסקנים וועגען דעם דאזיגען ענין.

פון דוד הערמאן טעאטער

פרייטאג קומט פאר די פייערליכע פרעמיע-רע פון יעקב פרעגערס „נסיון", א דראמאטישע לעגענדע וועגען דער ליבע פון א שרה'ס טאכטער און אנ'ארימען שניידער'ל, וועלכער ווערט לעבע-דיגערהייט בעגראבען.

דער אינטערעסאנטער איבהאלט, אויסשטאטונג און שפיל פון די געוועזענע שוישפילער פון דער ווילנער טרופע גיט די פולע גאראנטיע פאר דעם זיכערען דערפאלג פון „נסיון".

פון פרייטאג האט די דירעקציע רעדוצירט די פרייזען פון בילעטען. די פרייזען וועלען זיין טעגליך פון 50 גר. ביז 1,50 גר., שבת פון 75 גר. ביז 2 זל.

קופאן

אויף א יורידישער עצה

גילטיג מיטוואך דעם 10-טען יוני

א בעקאנטער יוריסט ערטיילט יורידישע עצות פון 3 ביז 4 א זייגער נאכמיטאג אין רעדאק-ציע פון אונזער צייטונג, פיעטריקאווער 21.

אינטערעסאנטען דארפען מיטברענגען דעם קופאן פון „נייעם פאלקסבלאט" — פון דעם זעלבען טאג. —

„ווילנער טרופע"

(אגפ. מ. מושה)

דעם 16. יוני ה. י. קומט פאר די ערשטע פייערליכע פארשטעלונג פון דער „ווילנער טרופע" אין שטאטישען טעאטער.

ראדיא-פראגראם

מיטוואך ד. 10 יוני

12,05 צייטסיגנאל. 1,15 גראמאפאן-מוזיק. 1,25 טאג-פראגראם. 4,00 הפסקה. 4,30 פרא-גראם פאר קינדער. 4,47 גראמאפאן-מוזיק. 4,50 קאמוניקאטען פאר פישער און שיפער. 5,10 פאר-לעזונג. 5,35 גראמאפאן-מוזיק. 6,00 פארלעזונג 7,00 פאליציייאישער רעפרעזענטאציע - קאנצערט. 7,20 פערשידענעס. 7,40 גראמאפאן-מוזיק. 8,00 קאמוניקאטען פון לאדזער האנדעלס-קאמער. 8,10 ראדיא-טאג-פרעסע. 8.30 מוזיקאלישע פארלעזונג וועגען שאפנען. 10,00 קאנצערט פון קראקא. 10,15 פעליעטאן. 12 00 קאמוניקאטען און לייכטע מוזיק.

„דאס קינד" № 5

אינהאלט: 1) מעלדונגען; אלגעמיינע פראגען; 2) די וואך פאר'ן קינד – ד"ר מ. פעקער, 3) דאס קינד און זיין מוטער (צו דער וואך פונ'ם קינד – ד"ר שמואל שטענדיק; 4) זומער- קאלאניע (פרייע נאטיצען), VII אין וואלד אריין– פ. אבראם; דאס זויג-קינד: 5) וויאזוי דארף מען דערציהען ברוסט-קינדער–נ.ג.; דערציהונגס-פראגען: 6) וועגען דעם אויטאריטעט פון די עלטערן – פ. אילקאווסקא, 7) צי דארף דאס קינד אויפשטעהן פריה – ד"ר א. קלענטק, 8) דאס פראבלעם פון שלעכטע קינדער (א תמצית פון א גרעסערער אר-בייט–א. בן-הורקנוס, 9) דער ליגען–פר. לעמפקע, 10) וועגען דעם שפילען-זיך און וועגען דעם שפיל-צייג פונ'ם קינד – קאראלינע היידעבראנד; פעדא-גאגיש ווינקעל: 11) וואס איז אזוינס פאליטעכני-זאציע? (אינפארמאטיווער סקיץ וועגען דער סאוויעטישער שול)–א. גאסט, 12) די אינדיווידועל-פסי-כאלאגיע פון אלפרעד אדלער– ד"ר אסתר מארקין, 13) ביי דער ארבייט... (נאטיצען פון א לעהרער– צ. טאר–סקי; מעדיצינישע עצות: 14) דאס מא-ראליש אפגעשאנענע קינד, ב. דער פאסיווער טיפ (המשך)–ד"ר וול. שטערלינג; פערשידענעס: 15) פון אינטערנאט-לעבען: פעליקס טויג צו גארנישט... — יחיאל כץ; 16) קינדער-יאהרען, 3. א „סטראזשניק", 4) דער בעלפער נארט אויף אפ, 5. פערשעהמט—ש. וואולמאן, 17) א פערזאמלונג פון דערציהער – בן-ל וי; אינערליכע כראניק: 18) זיצונג פון דער הויפט-פערוואלטונג פון דעם 1931–3/V.

אריז

יעדען קוואנטום צו ביליגע פרייזען ליפערט

Lodownia Południowa 22
tel. 190-48 i 191-26.

וויכטיגע געשעהענישן אין דער ציון. ארגאניזאציע אין פוילען

צי וועט צושטאנדקומען א פאראייניגטער אנטי-רעוויזיאניסטישער פראנט? — „על המשמר" און „עת לבנות" זאלען זיך צוזאמענשליסען און שאפען א געמיינזאמען צ. ה. — דעפ. גרינבוים וויל דימיסיאנירען פון דער פרעזעסור פון צענטראל-קאמיטעט? — דעפ. גרינבוים וועט אליך אויפקלערען אין אנ'עפענטליכען פארטראג

ווארשא, 9 (טעלעפאניש) אין אלע ציוי-ניסטישע קרייזען ערווארט מען מיט גרויס אינטע-רעס דעם אויסגאנג פון די וואהלען אין פוילען צום 17-טען ציוניסטישען קאנגרעס.

ווי מען קאן שוין איצט זעהען, וועלען די רעוויזיאניסטען האבען מינדעסטעס פון 10 ביז 12 מאנדאטען, דער בלאק פאר'ן ארבייטענדען ארץ-ישראל – 8 מאנדאטען, „מזרחי" – 7, „על המש-מר פון 5 ביז 6 און „עת-לבנות" – 2. נאטירליך איז נישט אויסגעשלאסען, אז ביז צו דער פעסט-שטעלונג פון די ענדגילטיגע וואהל-רעזולטאטען, זאלען נאך פארקומען מאנכע ענדערונגען.

אין משך פון נעכטיגען טאג זענען פיל ווארשאווער ציוניסטישע עסקנים געקומען אין לא-קאל פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע געוואהר ווערען וועגען די רעזולטאטען פון די וואהלען. דערביי האט מען לעבהאפט ארומגערעדט די לאגע, וואס וואלט זיך געשאפען אין דער ציוי-ניסטישער ארגאניזאציע אין פוילען אויב די רעווי-זיאניסטען זאלען בעקומען אין פוילען א מעהר-הייט פון די אלגעמיין-ציוניסטישע שטימען צום קאנגרעס.

שטארק האט מען גערעדט וועגען דער לעצטער שפאלטונג אינ'ם לאגער פון „עת-לבנות", וואס האט גורם געווען, אז די רעוויזיאניסטען זא-לען בעקומען פיעל שטימען פון די אנהענגער פון „עת-לבנות".

אויך האט זיך פערשפרייט א קלאנג אין דער ציוניסטישער ארגאניזאציע, אז מאנכע פיהרער פון „עת-לבנות", וואס זענען אויסגעשפראכען אנטי-רעוויזיאניסטיש געשטימט, זאלען זיך פעראייניגען צום 10-טען צוזאמענפאהר מיט דער איצטיגער ציוניסטישער לייטונג אין פוילען און בילדען א געמיינזאמען צענטראל-קאמיטעט געגען די רעווי-זיאניסטען.

מ'גיט אויך איבער, אז אויף דער נעכסטער זיצונג פון צ. ק. זאל דער פארזיצענדער פון צ. ק. דעפ. גרינבוים לעגען זיין מאנדאט און באלד נאכ'ן קאנגרעס זאל גערופען ווערען א ציוניסטישער צוזאמענפאהר.

דעם קומענדיגען זונטאג, דעם 14-טען ה. ה. 5 נאכמיטאג וועט אין איינעם פון די ווארשאווער זאלען פארקומען אנ'עפענטליכער פארטראג פון דעפ. גרינבוים וועגען דעם אויסגאנג פון די וואה-לען צום קאנגרעס און וועגען די פערספעקטיוען פונ'ם פוילישען ציוניזם אין דער נאהענטסטער צוקונפט.

Dr. med.
M. Rosenthal
ספעציאליסט פאר אקושעריע און פרויען-קראנקה.
11-go Listopada 19 (האנסטאנטינער)
telefon 223-34 טעלעפ.
נעהמט אן אין דער היים פון 4 ביז 7 אווענד און לעטש-ניצע „פאסאזש" ליטאנאווסקיעגא 1 (אלעקסאנדרער-גאס) פון 1—2 נאכמיטאג.

Dr. MED. H. LUBICZ
ספ. פאר הויט, ווענערישע און געשלעכטס-קראנק.
צעגעלניאנא 7 (פריהער 43), טעל. 141-32
עמפפאנגס-שעה'ן 8-10, 12-2, און 5-8, זונטאג און יו"ט 9-1, פאר דאמען בעזונדערער ווארטע-זאל.

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען
רענטגען-אינסטיטוט און ערצליך-דענטיסטישער קאבינעט
זגערזשער 17, טעל. 116-33
ד"ר גאלדשטיין-פאלאק אויגען-קראנקה. פון 1—2
ד"ר וויינבערג אינערן, הערץ און לונגען פון 1—2 און פון 6—7
ד"ר יוסטמאן נערווען-קראנקה. פון 12—2
ד"ר סטופעל רענטגען פון 12—2 און 4—6
ד"ר פאפיערני פרויען- און געבורטס-הילף פון 11$\frac{1}{2}$—1
ד"ר סאנטאר כירורגישע קראנקה. פון 5—6
ד"ר ראקאווסקי נאז, האלז און אויערען-קר. פון 10—11, 2—3 און פון 6—7
ד"ר ראזענצווייג קינדער-קראנקהייטען פון 11—12 און פון 4—5
ד"ר רוזשאנער הויט- און געשלעכטס-קר. פון 1—2
נ. ראזעס צאהן-ארצט פון 9—1
א. גראדזענטשיק צאהן-ארצט פון 3—7
צאהן-טונרהיילונג, בעלייכטונגען, קראנען, מאסטען א.א.וו. ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געווארען א רענטגען-אינסטיטוט. — היילונג פון הויט-קראנקהייטען פון קאפ (פארך) מיט רענטגען-שטראלען, פאר בעשטראלונג און דורכלייכטונג, קווארץ-לאמפען, דיאטערמיע, עלעקטריזאציע
אלע מעגליכע אנאליזען.
אימפונגען נעגען שארלאך (שקארלאטין).
די לעטשניצע איז אויך אפען זונטאג.
וויזיטען אין שטאט.

מעמאריאל פון דער יודישער אגענט צו דער מאנדאט-קאמיסיע

וועגען דער ענטוויקלונג פון דער יודישער נאציאנאלער היים אין 1930

ז׳שענעווע (י.ט.א.) אין פריינפיהר צום בעריכט וועגען דער ענטוויקלונג פון דער יודישער נאציאנאלער היים אין 1930, וועלכען די יודישע אגענץ האט פארגעשטעלט דער מאנדאט-קאמיסיע פון פעלקער-בונד, ווערט אנגעוויזען אויף די נישט נארמאלע בעדינגונגען פון א״י אין דעם בעריכט-פעריאד. צוליב פערשידענע סיבות פון פאליטישען און עקאנאמישען כאראקטער קען דאס יאהר 1930 נישט בעטראכט ווערען אלס טיפיש פאר דער ענטוויקלונג פון א״י, און דעריבער קען מען אויך נישט מאכען קיין אלגעמיינע מסקנות פון דעם יאהר אויף דער גאנצער ענטוויקלונג פון דער יודישער נאציאנאלער היים.

אימיגראציע און דער ארבייטס-מארק

אין יאהר 1930 זענען אנגעקומען קיין ארץ-ישראל, פערריגיסטרירט דורך דער רעגירונג אלס אימיגראנטען, 4,944 יודען (אין דער צאהל 695 טוריסטען, וועלכע מען האט ערלויבט זיך צו בעזעצען אין לאנד). אויסגעוואנדערט פון לאנד האבען 1,679 יודען. די יודישע אימיגראציע נעטא האט אלזא בעטראפען 3,265 פערזאן אין פערגלייך מיט 3,503 אין יאהר 1929.

צווישען די יודישע אימיגראנטען האבען מענער געבילדעט 51,6 פראצ. און פרויען 34,4 פראצ. קינדער יונגער פון 16 יאהר — 14 פראצ.

49 פראצ. פון אלע יודישע אימיגראנטען זענען געקומען פון פוילען, 8,6 פראצ. — פון תימן, 8,5 פראצ. — פון סאוויעט רוסלאנד, 6,3 פראצ. — פון רומעניען, 5,3 פראצ. — פון די פעראייניגטע שטאטען, 2,8 פראצ. — פון דייטשלאנד, 2,5 פראצ. — פון ליטע, די איבריגע פון אנדערע לענדער.

70 פראצ. פון די עולים אין יאהר 1930 (אין יאהר 1929 — 69,5 פראצ.) זענען אריינגעקומען אויפ׳ן סמך פאר ארבייטער סערטיפיקאטען (3 פירטעל פון דער צאהל האבען געפונען בעשעפטיגונג אין דער לאנדווירטשאפט). 19 פראצ. בילדען מענשען, וועלכע זענען ארויסגעפאדערט געווארען און ווערען אויסגעהאלטען דורך זייערע קרובים, 9 פראצ. בילדען עולים מיט אייגענע קאפיטאלען (אין יאהר 1929 — 15,4 פראצ.), 2 פראצ. בילדען שטודירענדע יוגענד א. אנד.

די צאהל ארבייטער-אימיגראנטען וואלט אין יאהר 1930 געווען פיל גרעסער, ווען אין מאי 1930 וואלטען נישט צוריקגעצויגען געווארען די שוין בעשטעטיגטע סערטיפיקאטען אויף דעם האלב יאהר מאי — אקטאבער 1930. די ארבייטס-פערספעקטיוען זענען געווען גינסטיגע. יעדע,פאלס האבען זיי געקאנט בערעכטיגען דאס ארויסגעבען 9.50 צוגאבס-סערטיפיקאטען. די יודישע אגענץ גלויבט, אז דאס אפשטעלען די אימיגראציע האט אויך פעראורזאכט, מינדעסטענס טיילוויז, די בעדייטענדע פערמינדערונג פון דער צאהל עולים מיט אייגענע קאפיטאלען. א שטארקע צוציהונגס-קראפט פאר דער דאזיגער קאטעגאריע אימיגראנטען בילדעט דער צוטרוי צום גוטען ווילען פון דער ענגלישער רעגירונג און איהר פעהיגקייט צו גאראנטירען זייער זיכערקייט און גינסטיגע לעבענס-בעדינגונגען. ווען דער דאזיגער צוטרוי ווערט צושיטערט — און דאס איז געשעהען אין א בעדייטענדער מאס דורכ׳ן אפשטעלען די אימיגראציע און די אונרוהען אין יאהר 1929, נאך וועלכע עס איז געקומען א פעריאד פון פאליטישער אונזיכערהייט. — פערקלענערט זיך בעדייטענד דער צופלוס פון קאפיטאל-קרעפטיגע יודישע אימיגראנטען. דער דאזיגער צופלוס קען זיך פאלשטענדיג אפשטעלען, אויב דער צוטרוי וועט נישט צוריקגעשטעלט ווערען. ווען אין אקטאבער 1930 זענען שוין ערטיילט געווארען נייע סערטיפיקאטען, איז שוין די ווירטשאפטליכע לאגע ווייט נישט געווען אזוי גינסטיג ווי אין פריהלינג.

דער „החלוץ", וועלכער פיהרט דורך די הכשרה פון די צוקונפטיגע עולים, האט פערגרעסערט די צאהל פון זיינע מיטגלידער פון 14.000 אין יאהר 1929 ביז 23.000 אין יאהר 1930. דער דאזיגער וואוקס פון דער מיטגלידער-צאהל איז געווען אנ׳ענטפער פון דער ענטוזיאסטישער ציוניסטישער יוגענד אויף די אונרוהען אין יאהר 1929. דער „החלוץ" בעזיצט אפטיילונגען אין 14 לענדער, און אנ׳ערך 4.000 פערזאן בעקומען הכשרה אין זיינע פערמעס.

אין ערשטען האלב-יאהר 1930 איז די צאהל ארבייטסלאזע יודען געווען גאנץ אונבעדייטענד. אין יאנואר זענען ביי דער „הסתדרות העובדים" געווען רעגיסטרירט 625 ארבייטסלאזע און אין יוני — 523. שפעטער אבער האבען זיך שוין געלאזט פיהלען די רעזולטאטען פון דער פאליטישער אונזיכערהייט. דער פערקלענערטער קאפיטאל-צופלוס צו דער לאנדווירטשאפט און די פערענדיגונג פון אייניגע גרויסע בוי-אונטערנעהמונגען „צ. ב. צענטראלע עלעקטרישע סטאציע ביים ירדן, 2 גרויסע האטעלען אין ירושלים" האבען גורם געווען א שטייגערונג פון דער ארבייטסלאזיגקייט. אין דעצעמבער 1930 האט די צאהל יודישע ארבייטסלאזע דערגרייכט ביז 1.950 און אין פערגלייך מיט 334 אין דעצעמבער 1929 פון די דאזיגע 1.950 ארבייטסלאזע האבען זיך 1.000 געפונען אין די קאלאניעס, וואו עס האט זיך פערשמעלערט די פריוואטע איניציאטיווע „הויפטזעכליך אין די פרדסים", אלס פועל יוצא פון דער פאליטישער אונזיכערהייט. עס איז אבער צו האפען, אז די ארבייטסלאזע וועלען געפינען בעשעפטיגונג אין אנדערע פריוואט-אונטערנעמונגען.

די צאהל יודען, וואס זענען בעשעפטיגט ביי עפענטליכע ארבייטען אין ארץ-ישראל, איז שטוואס געשטיגען אין פערגלייך מיט׳ן יאהר 1929, דאך איז זי געבליבען גאנץ אונבעדייטענד. אין יוני 1930 זענען ביי פערשידענע עפענטליכע ארבייטען פון דער רעגירונג געווען בעשעפטיגט 1210 אראבער און 70 יודען. צום סוף פון יאהר זענען אנ׳ערך 170 יודען און 950 אראבער געווען בעשעפטיגט ביים חיפה׳ער פארט-בוי. לויט די אויסרעכנונגען פון דער יודישער אגענץ האבען די יודען געבילדעט אנ׳ערך 10 פראצ. פון דער אלגעמיינער צאהל בעשעפטיגטע אויף די עפענטליכע ארבייטען פון דער רעגירונג. אין די מוניציפאלע עפענטליכע ארבייטען איז די לאגע נאך ווינציגער גינסטיג פאר יודען.

אין מערץ 1930 האט דער סטאטיסטישער דעפארטאמענט פון דער יודישער אגענץ דורכגעפיהרט א צעהלונג פון אלע יודישע פיזישע און גייסטיגע לוין-ארבייטער. די אלגעמיינע צאהל לוין ארבייטער האט בעטראפען 23.830, דערונטער 7.735 אין דארף און 16 095 אין שטאט. די הויפט-גרופען פון די לוין-ארבייטער זענען פאלגענדע: לאנדווירטשאפטליכע ארבייטער — 3.133, בוי-ארבייטער — 1.887, מעטאל-ארבייטער — 1.521 טראנספארט-ארבייטער — 1.492, פרייע פראפעסיעס — 1.899, בעאמטע און אנגעשטעלטע — 3.551 הויז-דינערשאפט — 3.232. 60 פראצ. פון אלע לוין-ארבייטער זענען ארגאניזירט אין דער „הסתדרות".

די „הסתדרות העובדים", וועלכע האט אין אנהויב פון יאהר 1930 געצעהלט 25.000, האט אין אנהויב פון יאהר 1931 געצעהלט 30.000 מיטגלידער. די „הסתדרות" נעמט ארום נישט נאר לוין-ארבייטער, נאר אויך מיטגלידער פון די קבוצות און מושבי-עובדים, צווישען די נייע מיטגלידער, וועלכע זענען אריינגעטרעטען אין דער „הסתדרות" אין יאהר 1930, וואוינען 2.732 (אין דער צאהל 600 נייע עולים) אין די שטעט און 1.950 (אין דער צאהל 1.400 נייע עולים) אין דארף.

די רעגירונג האט אין הסכם מיט די פארשטעלונגען פון דער יודישער אגענץ איינגעפיהרט געוויסע נישט-בעדייטענדע ענדערונגען אין די אימיגראציע-פארשריפטען. דאס איז הויפטזעכליך נוגע די ציוניסטישע פליטים פון סאוויעט-רוסלאנד און פרויען פון אימיגראנטען.

—=:)()(:=—

לאדזשער יודישער קאמעראל-טעאטער

אלעע 1-טער מאי 2. געוו. ענגלישער זאל (פריש רעמאנטירט).

דירעקטאר: דוד צעלמייסטער.

גאסטשפילן פון דוד הערמאן-טעאטער

מיט׳ן אנטייל פון פרעמיער פון דער ווילנער טרופע **יוסף קאמען**

היינט, מיטוואך און מארגען דאנערשטאג גאסטראלירט די טרופע אין קאליש.

פרייטאג, ד. 12-טן, 9.30 אוונט און די ווייטערדיגע טעג-פייערליכע פרעמיערע!

„דער נסיון"

דראמאטישע לעגענדע אין 3 אקטען — פון יעקב פרעגער. —

פערזאנען:

ליבל שנידער — — ראהאוו יחיאל
חנה לאה, זיין ווייב — — קאהאן באשע
דודל, זייער זוהן — — בירנבוים דוד
ר׳ שלום פרנס — — מעסינגער מיכאל
ר׳ מאטעל — — — הירשפעלד זלמן
ערשטער יוד — — — זילבער יחיאל
צווייטער יוד — — —
א דיקע יודענע — — — בת שבע

דער שורה — — — קורלענדער יעקב
דזילי, זיין טאכטער — — העניג דינה
באבע, דעם שורה׳ס מוטער נערה רבקה
יאן)
אשמדאי) קאמען יוסף
בוחן)
1-טער פויער — — — אולריך דוד
2-טער פויער — — —
יודען, מיידלעך, הײדאמאקעס, פויערים.

שבת, 12 פארמיטאג פון 50 גר. ביז 1.50 **מאן, ווייב און — — רעוואלוציע**

שבת, 4.30 ביינאכט פון 50 גר. ביז 1.50 **„דער טויבער"**

פרייזען טעגליך פון 50 גר. ביז 1.50, שבת-פון 75 גר. ביז 2 זל.

ס׳בעטייליגען זיך: געוועזענע מיטגלידער פון דער ווילנער טרופע — אולריך דוד, בירנבוים דוד, הירשפעלד ז״מן, מעסינגער מיכאל, קעניג דינה, קורלענדער יעקב מיט דעם פרעמיער יוסף קאמען בראש, ווי אויך נערה רבקה, יחיאל ראקאוו, בת-שב.

אינסצעניזאציע און רעזשי: דוד הערמאן. אדמינ. לייטער: א. גאריעלאוו.

בילעטען צו בעקומען אין קאנדיטאריי פון ה׳ ראשגאלד (פיעטריקאווער 38) און א גאנצען טאג אין דער קאסע פון טעאטער.

דער „פוילישער שטערן"

סענסאציאנעלער ראמאן פון דעם וועלט-קריג

(47

איהר צער איז, ווייזט אויס געווען א פולשטענדיג אויפריכטיגער.

וויינענדיג און ווישענדיג זיך די טרעהרען, האט זי דערצעהלט וועגען דעם זילבערנעם שאכטעלע, וואס זי האט אנפערטרויט דער פריילין קווייטמאן:

— איצט איז אלץ פערפאלען... דאס שאכטעלע איז פערשוואונדען געווארען, און אלע מיינע קרבנות, און די אלע יסורים מיינע זענען געווען בחנם...

— פארוואס עפעס אזוי? — האט זיך הארי פערוואונדערט. — פארוואס מיינט איהר, אז מ׳האט דאס שאכטעלע אוועקגעגנב׳עט?.. אורטיילענדיג לויט דעם, וואס איך האב געלייענט אין די צייטונגען, האט מען דאס הויז בערויבט, אבער מ׳האט דעם גנב געכאפט און צוריקגענומען ביי איהם אלע זאכען... איהר דארפט נאר א פרעג טון ביי דער פריילין... ווי רופט איהר זי?.. נו, יא!.. מיס קווייטמאן!... זי וועט אייך זיכער צוריקגעבען די זאך....

— ניין, ניין! — האט נור-על-דין מיד געענטפערט — דאס איז נישט קיין פשוט׳ע גנבה... די פערזאן, וואס האט דער׳הרג׳עט דעם אלטען קווייטמאן, איז געקומען ספעציעל צוליב דעם, כדי צו אוועקנעהמען מיין זילבערן שאכטעלע...

— צוליב וואס, אייגענטליך? — איז צוגעשטאנען הארי — איהר זאגט דאך אליין, אז עס איז געווען א פראסט זילבערן שאכטעלע... קאסטען קאסט זי אוודאי נישט קיין סך, און צוליב אזעלכע קלייניגקייטען הרג׳עט מען נישט קיין מענשען....

— ניין! — האט געענטפערט די טענצערין — איהר פערשטעהט נישט... איהר ווייסט נישט, וואס עס איז געווען איבעוועניג אין׳ם שאכטעלע...

זי איז אנטשוויגען געווארען, ציטערענדיג נערוועז מיט די פינגער דאס זיידענע טיכעל...

די זון איז פערגאנגען, און אין שטוב איז געווארען בין-השמשות׳דיג.

פון דער בלאטע איז פאמעליך געשטיגען דער נעפעל.

הארי האט אויך געשוויגען:

ער האט געהאט דעם פארגעפיהל, אז ער וועט זיך באלד דערוויסען וועגען א זאך, וואס וועט קלאר מאכען, פארוואס קווייטמאן איז דערמארד׳עט געווארען.

די גרויסע טונקעלע אויגען פון דער טענצערין האבען איהם שטודירט פון קאפ ביז די פיס, און בכדי נישט צו פערראטען זיך, האט ער אפגעווענדעט זיין בליק אויפ׳ן רויטען טעפיך.

— איהר ווייזט זיך מיר אויס צו זיין אן ארענטליכער מענש, — האט זי זיך ענדליך אפגערופען — איך האב עס שוין אייך געזאגט, איהר געדענקט? די אויגען זענען ביי אייך אפילו פון אן ענגלענדער, אבער איהר זענט דאך א דייטש, נישט וואהר?

— מיין מוטער איז געווען אן אירלענדערין! — האט הארי געענטפערט, צופרידען פון דער מעגליכקייט צו זאגען אן אמת.

— איך בעדארף צו האבען אן ארענטליכען, אויפריכטיגען פריינד, וועלכען איך זאל זיך קענען אנפערטרויען... ליידער זוך איך און געפין נישט... איהר דינט דאך די דייטשען, נישט וואהר?

הארי האט זיך פערנויגט.

— אבער נישט די האהענצאלערנס?.. זאגט מיר, איך דארף עס זעהר נויטיג וויסען? — האט נור-על-דין א פרעג געטון.

— איך האב נישט דעם כבוד פערזענליך צו דינען דעם אימפעראטאר. — האט הארי קאלט געענטפערט.

— איז גוט... כל זמן איהר זענט נישט קיין איינגעגנער, הארצלאזער פרייס — האט די טענצערין לעבהאפט אונטערגעכאפט — דארפט איהר פערשטעהן, אז ס׳איז דא א חילוק צווישען דעם פליכט בנוגע דייטשלאנד, און דער פערזענליכער דינסט צו בעזונדערע מיטגלידער פון דעם קייזער-קעניגליכען הויז...

— זעלבסטפערשטענדליך! איך בין נישט קיין לאקאי און נישט קיין שפיאן... איך קוק אויף זיך ווי אויף א פראנט-אפיציר... ס׳איז דא א סך פראנטען — אויפ׳ן מזרח, אויפ׳ן מערב, און ענגלאנד איז אייבער פון זיי...

— אך, דאנקען גאט! — האט אויסגערופען די יונגע פרוי, אויסשטרעקענדיג די הענד — איך זעה, אז איהר פערשטעהט מיך... איך וואלט זיך אייך זעהר געוואלט אנפערטרויען...

הארי האט נישט געענטפערט.

ער האט געוואוסט, אז דאס שווייגען אין דעם מאמענט איז זיין געטרייסטער פערבינדעטער.

בעמיהענדיג זיך צו קאנצענטרירען דעם געדאנק און ווילען אויפ׳ן אויספיהרען בשלימות זיין פליכט, האט ער גלייכצייטיג מורא געהאט צו קוקען אויף דער יונגער פרוי, וואס איהם האט אריינגעקוקט אין געזיכט אריין מיט ליידענשאפטליכע, תחנונים׳דיגע אויגען.

— איהר דארפט זיך אבער שווערען — האט נור-על-דין פארגעזעצט — אז איהר וועט קיינעם קיין ווארט נישט זאגען, מיך נישט פערראטען, און שיצען מיך....

זעהענדיג, אז הארי שווייגט, האט זי שנעל צוגעגעבען:

— איך וויל ביי אייך גארנישט בעטען, וואס איז געגען אייער פליכט און געוויסען... פריינד מיינער, איהר האט אוודאי וועגען מיר א שלעכטען בעגריף... די אומשטענדען האבען מיך צוזאמענגעפיהרט מיט אן ארגאניזאציע, פון וועלכער איהר זענט א מיטגליד, נאר גלויבט מיר בנאמנות, אז איך ווייס גארנישט — נישט וועגען אייער ארבייט, נישט וועגען מארטימער׳ס, און נישט וועגען אנדערע.

זי האט גערעדט מיט אזוי פיל צער און פערצווייפלונג, אז הארי איז שטארק גערירט געווארען.

„אך — האט ער געטראכט — ווען איך ווייס אויף זיכער, אז דאס שפילט זי נישט קיין ראליע"!..

— גיט מיר אייער ווארט, אז איהר וועט מיך נישט פערראטען, און אז איהר וועט מיר ארויסהעלפען! — האט זי איבערגע׳חזר׳ט אויסשטרעקענדיג די הענד.

הארי האט אנגענומען איהר האנד און צוגעטראגען צו די ליפען, בעטענדיג אין די געדאנקען גאט, אז ער זאל נישט געצוואונגען זיין צו ברעכען דאס ווארט:

— איך זאג אייך צו!

— אללא, גוט! — האט זי אויסגערופען מיט א ציטערדיגען קול — ווער זשע האט, לויט אייער מיינונג אוועקגערויבט, אויפ׳ן אויפטראג פון דעם קרוינפרינץ, דעם „פוילישען שטערן", און נישט צוריקגעהאלטען זיך דערביי פון ברענגען פאר א קרבן דעם אומשולדיגען אלטישקען אקטיאר, קווייטמאן?....

— דעם „פוילישען שטערן"? — האט הארי איבערגעפרעגט — וואס איז דאס אזוינס?..

פארזעצונג קומט.

בעפאהר איהר פאהרט אויף ערהאלונג
קויפט אייז אייער קאסמעטיק נאר אין דער ערשטער רענאָמירטער קאנקורענץ-פערפומעריע פירמע פון דער
J. DRUKIER, 5 ZAWADZKA 5
TELEFON 175-92
וואס בעזיצט צום איצטיגען זומער-סעזאָן דעם רייכסטען אויסוואהל פון די בייעסטע
פערפומען, טואלעט-זייפען, קרעמען, פודערען, קעלנישע בלומען-וואסערן א. אז. וו.
בעמערקונג: ביי יעדען איינקויף ווערט צוגעגעבען א קופאָן אויף ווערטפולע פרעמיעס.
פאר אנגראסיסטען בעדייטענדער ראבאט
קיין פיליעס בעזיצען מיר נישט

אויפ'ן שפיץ פון דעם פייער-שפייענדיגען בארג וועזוואוויוס

(רייזע איינדריקען)

צווישען די אַלטע וואולקאַנען (פייער-שפייענדיגע בערג), אויף דעם ערד-קוגעל, איז וועזוויוס דער בעריהמטסטער. מענשען, וועלכע האָבען אַ קנאַפע ידיעה, וועגען עטנאָ אָדער פעלע אָדער קאָטאָ-פּאַקסי, ווייסען צו דערציילען מעהר אָדער ווייניגער וועגען די שרעקען פון דעם וועזוווי, כאָטש די אַנדערע זענען אַ סך גרעסער, און אַ סך געפעהרליכער, אויף דעם צעטעל פון די עטליכע און זעכציג פייערשפייענדיגע בערג וואָס זענען „אַקטיוו" (וואָס זענען נאָך נישט אויסגעלאָשען געוואָרען), שטייט וועזווּוי צווישען די לעצטע צעהן.

גלייך נאָך מיין אָנקומען אין נעאַפּאָל האָב איך געמאַכט די נויטיגע פאָרבערייטונגען צו „בעזוכען" דעם וועזווּוי.

די רייזע געדויערט נישט לאַנג, אינגאַנצען אַ האַלבע שעה. אָבער נישט די באַהן און נישט דער אויטאָמאָביל פיהרט צו ביז דעם סאַמע שפּיץ באַכדעם ווי מען ענדיגט דאָס פאָהרען מוז מען גיין צו פוס נאָך אַ צוואַנציג מינוט און דאַן ערשט קומט מען אָן אויף דעם ריכטיגען פּלאַץ.

איך האָב אויסגעקליבען — מיט אַנ'אויטאָמאָביל.

עס איז געווען אַ זייגער איינס נאָכמיטאָג, די ערשטע פאָר מינוט איז דער אויטאָמאָביל געפאָהרען אויף אַ גלאַטען וועג, פערצוימט מיט אַ שטיינערנער וואַנט. מיר האָבען זיך געפיהלט גאַנץ זיכער און געמיטליך בעטראַכט די לאַנדשאַפט ארום, אויף ביידע זייטען פון וועג זענען געלעגען גרויסע פעלדער פון געדיכטע קנוילען לאַוואַ (די צושמאָלצענע מאַטעריע, וואָס דער וואולקאַן שפּייט אויס).

דער אויטאָמאָביל איז געפאָה-ען באַרג ארויף.

וואָס העכער מיר זענען אויף דעם באַרג אַרויפגעפאָה-ען אַלץ גרעסער איז געוואָרען אונזער שרעק. מאַנכע מאָמענטען האָט זיך אונז געדאַכט אַז מיר הענגען אין דער לופטען און אַז אָט-אָט הויבען מיר אָן צו זינקען.

אַזוי זענען מיר געפאָהרען אַנ'ערך, פּוי אַ האַלבע שעה צייט, ענדליך זענען מיר פון דעם אויטאָ ביצול געוואָרען, ער האָט זיך אָפּגעשטעלט נעבען אַ קליינער כאַטקע. מיר זענען אַלע אַרויסגעגאַנגען אַ יונגער איטאַליענער האָט אונז בעגריסט און געפרעגט אויב מיר ווילען אַריינגעהן אין „קראַטער" (אין דעם מויל פון וואולקאַן), אַזוי ווי איך האָב נישט געוואוסט די בעדייטונג פון דעם „וויזיט" האָב איך געענטפערט אַז יאָ. ער האָט אונז דאַן געגעבען יעדען אַ שטעקען און דער וועג-ווייזער האָט אונז גענומען פיהרען.

דער וועג צופוס איז אינגאַנצען בעדעקט מיט שיטערע זאַמד און אַש. יעדעס מאָל, וואָס מען מאַכט איין טראָט אַרויף מיט איין פוס, גליטשט זיך די צווייטע פוס אַראָפּ אַ האַלבען טראָט אויף צוריק, און וואָס ווייטער מען גייט, אַלץ משופּעדיגער ווערט עס. יעדען מאָל, וואָס איך האָב זיך אָפּגעשטעלט און אַ קוק געטון אויף הינטער מיר, האָט זיך מיר געדאַכט, אַז איך הענג אויף אַ וואַנט און אַז הינטער מיר איז אַ גרוב מיילען די טיף. די שרעק איצטער איז געווען הונדערט מאָל גרעסער ווי בעת מיר זענען געזעסען אין אויטאָמאָביל. אין דעם אויטאָ האָט מען כאָטש געפיהלט עפּעס סאָלידעס אונטער זיך. מע זאיז געזעסען אויף אַ האַרטען זיך. איצטער האָט מען דאָס אויך נישט געפיהלט. די זאַמט און די אַש אונטער די פיס, האָט זיך כסדר אַראָפּגעגליטשט און מען האָט שטענדיג געהאַט דאָס געפיהל אַז מען פאַלט, אַז מען גליטשט זיך אַראָפּ צוזאַמען מיט'ן זאַמד, צוזאַמען מיט די אַש.

מיר זענען געקראָכען העכער און העכער, פון די „צוואַנציג מינוט" וואָס דער שפּאַציר האָט געדאַרפט געדויערען איז געוואָרען דרייסיג און פערציג. מיין קערפּער איז געווען בעדעקט מיט אַ הייסען שווייס, פון מיין פּנים און קאָפּ האָבען זיך געגאָסען גרויסע און הייסע טראָפּענס. און דער וועג-ווייזער האָט אונז געהאַלטען אין איין טרייסטען, אַז „באַלד", „באַלד", „אָט", „אָט", זענען מיר שוין דאָרטען, אָבער די „באַלד" און דער „אָט" האָבען זיך געצויגען ווי אַנ'אייביגקייט.

ענדליך האָבען מיר דעם פונקט דערגרייכט. מיר זענען צוגעקומען צום ברעג פון דעם "קראַטער". אַ שטאַרקער ווינט האָט אונז אַ שלאָג געטון אין געזיכט און אונז שיער נישט אומגעוואָרפען, איך האָב זיך מיט מיינע לעצטע כּוחות אָנגעהאַלטען אָן דעם שטעקען, וועלכען איך האָב איינגעגראָבען טיף אין דעם זאַמד.

און פאַר מיינע אויגען האָט זיך ענטפלעקט אַ בילד, וועלכע איך וועל מיין גאַנצען לעבען נישט פערגעסען. אין שכנות איינע לעבען די אַנדערע ליגען זיי, אויף איין זייט דער טיפער גרוב פון אַ צעשאָסענעם, אויסגעלאָשענעם וואולקאַן און פון צווייטען זייט, דער הויכער קוימען פון ברויזענדען קאָכיגען וואולקאַן פון וועלכען עס שפּאַרט אַ פייערדיגער רויך.

איך האָב אַראָפּגעקוקט אין דער גרוב. זי איז אַנ'ערך פון אַ מייל אַרום און אַרום. טיף איז זי מסחמאַ אַ פאָר שטאָק (אַזוי צום ווייניגסטענס האָט עס מיר אויסגעוויזען) זי איז אינגאַנצען קוילהל שוואַרץ די זייטען און דער באָדען זעהען אויס אַזוי ווי אַנ'אָפּגעברענטע הויז וואו דער פייער איז ערשט אויסגעלאָשען געוואָרען. 3

„דאָס איז דער „קראַטער" אין וועלכען מיר האָבען עס געדאַרפט אַראָפּגיין.

„ווי אַזוי גייט מען אַראָפּ?" האָב איך געפרעגט.

„מען קריכט אַראָפּ אויף די הענט און פיס, האָט דער וועג-ווייזער געענטפערט.

איך האָב זיך נישט געפיהלט שטאַרק גענוג פאַר אַזאַ אונטערנעהמונג און האָב זיך ענטזאַגט צו גיין.

איך האָב איצט געקענט קוקען אויף דער וואונדערליכער פּאַנאָראַמע אַרום מיר. אונטען, ווייט-ווייט האָט געשימערט דער בלויער וואַסער פון דעם „נעאַפּאָליטאַנער ים", אויף זיינע ברעגען זענען געלעגען צושפּרייט די קליינע שטעטלעך און דערפערלעך און איבער זיי אויף די זייטען פון די בערג האָבען זיך אויפגעהויבען די שפּיצען פון די ביימער.

אין די ווייגערטנער און לימאָן און אַראַנזש סעדער די זון איז געשטאַנען ווייט אין מערב און איהרע שטראַהלען האָבען בעשאָטען מיט גאָלד דעם אינזעל קאַפּרי און בעזילבערט די וואַסער אַרום זיינע ברעגען. די זעגעל-שיפען האָבען אויסגעזעהען ווי קינדערשע שפּילצייג און די גרויסע דאַמפער — ווי קליינע רודער-שיפלעך אויף אַ קליינעם טייכעל.

און דער וואולקאַן הינטער מיר איז איצט בעדעקט געווען מיט אַ דיקען טומאַן, דער רויך און די פאַרע זענען פון דעם ווינט פונאַנדערגעבלאָזען געוואָרען און האָבען דעם „קוימען" אינגאַנצען פערשלייערט. ער האָט איצט אויסגעוויזען שרעקליכער ווי פריהער, אָבער אויף מיר האָט ער מעהר נישט געווירקט, איך האָב זיך פאַר איהם מעהר נישט געשראָקען. 3

מיינע בעגלייטער זענען צוריקגעקומען און מיר האָבען זיך געלאָזען גיין צוריק פונ'ם באַרג, עס רעדט זיך, אַזוי — גיין. מיר זענען געלאָפען. מיט יעדען טראָט, וואָס מיר האָבען געמאַכט האָבען מיר זיך דריי טריט אַראָפּגעגליטשט. דעם וועג, וואָס האָט אונז פריהער געדויערט דריי פערטעל שעה, האָבען מיר איצט געדעקט אין אַ צעהן מינוט.

ווען מיר זענען אַריין אין דער קליינער כאַטקע וואו מיר האָבען מיט אַנדערהאַלבען שעה פריהער דעם שפּאַציר אָנגעהויבען, האָבען מיר געפונען אַן געגאָסענע גלעזער ווייו אויפ'ן טיש. דער בחור דאָרטען ווייס שוין פון דערפאַהרונג, אַז די וואָס קומען צוריק נויטיגען זיך אין אַ „שטאַרקען טרונק". מיר האָבען איהם פאַר דעם כיבוד אי גוט בעצאָהלט אי האַרציג בעדאַנקט.

הלל ראנאָה.

א מת איז א צוג
מארד אדער צופאַל?

וואַרשא, 8. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) אויף דער סטאַציע קראָסט אויף דער ליניע וואָלקאָוויסק-לידאַ איז געמאַכט געוואָרען אַ שרעקליכע ענטדעקונג. אין איינעם פון די וואַגאָנעס וואָס איז געגאַנגען קיין לידאַ האָט מען געפונען דעם טויטען קערפּער פון ווילנער איינוואוינער יאַן גערולסקי.

די פּאָליציי האָט גלייך אונטערגענומען אַנ'אויספאָרשונג, כדי צו דערגעהען די סיבה פון גערולסקיס טויט, ווי ס'ווייזט זיך אַרויס איז גערולסקי ערמאָרדעט געוואָרען אין צוג.

„SANATO"
כירורגיש-וועכנעריז-אנשטאלט
אגראדאווא 10, טעל. 213-57
1-טע און 2-טע קלאַס
גינעקאלאגיש-וועכנעריז-אבטיילונג
ד"ר מעד. ש. איינער, ד"ר מעד. י. בוים, ד"ר מעד. רייטלער-סוריאנסקא ד"ר מעד. י. אייכנער
פּרייז פון א געבורט
אין 2-טען קלאַס צוזאַמען מיט פערהיטונגס-מיטלען
200 זל.
אויפזיכט איבערן קינד ד"ר מעד. י. פּאלאַסאוו
כירורגישע אַפּטיילונג פון ד"ר מעד. מ. סאַנגמאַר
עמפּפאַנגס-שעה'ן פון 1 ביז 2 נאָכמיטאָג.
אויגען-אַפּטיילונג פון ד"ר מעד. י. קראַוש
עמפּפאַנגס-שעה'ן פון 11 ביז 12 נאָכמיטאָג.

(32

ר. איזראעל

ליבע און טויט

סענסאַציאָנ. ראָמאַנטישער ראָמאַן פון לאנדאָנער לעבען)

האָט ער זיך אַריינגעוואָרפען אין וואַסער, אָדער איז ער דאָרט אַריינגעפאַלען.

— איך ווייס נישט, הער אָפיציר, איך האָב די גאַנצע סצענע געזעהען נאָר פון דערווייטענס.

— אָנצוגדען אַלע רעפלעקטאָרען, האָט דער אָפיציר בעפוילען און אַראָפּלאָזען עטליכע רעטונגס-שיפלעך.

— צו בעפעהל, הער אָפיציר, האָט דער געלערי מאַטראָס געזאָגט, און געלאָפען אויספיהרען דעם בעפעהל.

דער אָפיציר אַליין איז אַוועק אין דער קאַיוטע פון קאַפּיטאַן, כדי איהם אויפצוועקען און בעקרימען ווייטערדיגע בעפעהלען, דער אָפיציר האָט לייכט אָנגעקלאַפּט אין דער טיר.

— ווער איז דאָרט, האָט זיך פון איבערוועניג דערהערט, קאַפּיטאַנס שוואַרצבאַכס שטים.

— דאָס בין איך, דיזשוריר'ענדער אָפיציר גרענער.

— וואָס איז געשעהן, האָט דער קאַפּיטאַן דערשראָקען געזאָגט און אין נעגליזש געעפענט די טיר פון זיין קאַיוטע.

— אַנ'אומגליק איז געשעהן, הער קאַפּיטאַן, אייגער פון אונזערע פּאַסאַזשירען איז אַריין אין וואַסער. מיר ווייסען נישט, צי ער איז אַריינגעפאַלען אָדער ער האָט זיך אַליין אַריינגעוואָרפען.

— וואָס פאַראַ מיטלען האָט איהר אָנגענומען הער אָפיציר, האָט דער שיפס-קאַפּיטאַן געפרעגט און שנעל אָנגעטון זיין מונדיר.

— איך האָב געהייסען קודם-כל אָנצונדען אַלע רעפלעקטאָרען און אַראָפּלאָזען אין וואַסער די רעטונגס-שיפלעך. און איצט וואַרט איך אויף אייערע ווייטערדיגע בעפעהלען.

— שוין אַראָפּלאָזען אי זדי שיפלעך עטליכע מאַטראָסען, אַלאַרמירען אַלע שלאָפענדע מאַטראָסען, כדי מיר זאָלען זיי האָבען ווען מיר וועלען זיי עווענטועל דאַרפען.

דער אָפיציר גרענער האָט געוואָלט אַרויסגעהען ווען דער קאַפּיטאַן האָט איהם איינגעהאַלטען.

— איך האָב אינגאַנצען פערגעסען אייך צו פרעגען, צי האָט איהר שוין אויסגעפאָרשט ווער דער פּאַסאַזשיר איז, וואָס איז אַריינגעפאַלען אין וואַסער.

— ווי ס'האָט מיר איבערגעגעבען אונזער מאַטראָס, זאָל דאָס זיין דער פּראָפעסאָר לעהמאַן.

— ווער? האָט דער קאַפּיטאַן געפרעגט.

— פּראָפעסאָר לעהמאַן, דער אין די בלויע ברילען.

— אויב דאָס זאָל אמת זיין, האָט דער קאַפּיטאַן געשריגען אויפגערעגט, איז דאָ נישט געשעהן קיין צופאַל, נישט קיין אומגליק, נאָר אַ פערברעכען.

— וואָס רעדט איהר הער קאַפּיטאַן.

— קודם-כל מוז געטון ווערען אַלץ, כדי צו ראַטעווען דעם פּראָפעסאָר, וועגען דעם איבריגען וועלען מיר אַנ'אַנדער'ש מאָל רעדען.

דער קאַפּיטאַן איז אין צוויי מינוט אַרום שוין געווען אויפ'ן דעק. אַרום איז געווען העל און ליכטיג. די אָנגעצונדענע שטאַרקע רעפלעקטאָרען האָבען געוואָרפען זייער שיין איבער די לייכט-וועלענדע זיך כוואַליעס. אַרום און אַרום איז געווען שטיל, קיין שום שאָרך, נאָר די וויעטלעס פון די רעטונגס-שיפלעך האָבען אויפגעשוימט דאָס וואַסער. אָבער אַרום און אַרום איז גאָרנישט מעהר געווען וואָס צו זעהען.

דער קאַפּיטאַן איז געווען אויסער זיך. נישט-קוקענדיג אויף די אומגינסטיגע ראַפּאָרטען פון די רעטונגס-שיפלעך, האָט ער בעפוילען, אַז זיי זאָלען ווייטער בלייבען אין וואַסער און זוכען דעם דערטרונקענעם, הגם ער אַליין האָט געוואוסט, אַז דאָס איז שוין אַנ'אומזיסטע טרעהר. נאָך 2 שעה זוכען האָט דער קאַפּיטאַן געהייסען געבען אַ סיגנאַל, אַז די שיפלעך זאָלען זיך אומקעהרען צו דער שיף.

די פּאַסאַזשירען זענען רוהיג געשלאָפען און נישט געוואוסט, וואָס אויף דער שיף קומט פאָר, בלויז אַדאָלף און כאַרט זענען נישט געשלאָפען און האָבען געקלערט וועגען דעם, צי זייער שטיקעל אַרבייט איז געלונגען אָדער נישט. הגם זיי האָבען שוין געהאַט אַ בעריכט פון האַנסען, אַז אַלץ איז פאַרלויפיג אין אָרדנונג. זענען זיי אָבער נישט געווען זיכער אַזוי לאַנג ביז דער פלומרשטער פּראָפעסאָר איז אינגאַנצען נישט אומגעקומען. האַנס האָט דאָס אָבער ערקלערט דערמיט, וואָס היינטיגע נאַכט קען דאָס נישט געשעהן, ווייל אייגער פון די איינגע מאַטראָסען איז נישט מספּים געווען מיט'ן מאָרד, ווי ער האָט אָבער פערזיכערט, וועט זיך יענער איבערבעטען און אין דער אַנדערער נאַכט וועט מען קענען לעהמאַנען אַראָפּלאָזען אין וואַסער, ביז דאַן וועט איהם אָבער קיינער נישט געפונען און אפילו נישט בעמערקען, ווייל ער געפינט זיך אין אַ גאַנץ זיכער אָרט.

ביז דעמאָלט איז אָבער אַדאָלף צוזאַמען מיט כאַרטען געווען זעהר אומרוהיג.

דער קאַפּיטאַן האָט זיך פערטראַכט דאָ איז זיכער געשעהן אַ פערברעכען. די פרויען-הענדלער האָבען זיך געמוזט דערוויסען, אַז לעהמאַן איז אַ דעטעקטיוו און האָבען געוואָלט פון איהם פּטור ווערען.

— זיי ווייסען אָבער נישט, אַז איך, ווייס אויך פון דעם, אַז איך וועל זיי נישט אָפּלאָזען פון אויג און דאָס שפּיצעל וועט זיי נישט געלונגען.

— אָבער דאַנער-וועטער האָט ער זיך ווייטער געטראַכט.

דער געלער מאַטראָס האָט אויך, מיר ערקלערט, אַז ער איז געווען אייגער אַליין אויפ'ן דעק פון דער שיף. ווי אַזוי איז דאָס מעגליך? דאָ איז דאָך עפּעס אַ גרויס געהיימניש, וועגען וועלכען מ'דאַרף ערנסט טראַכטען.

(פאָרטזעצונג קומט).

אכטונג, ווירטינס און ווירטסלייט!

אין מיין לאנג-עקזיסטירענדען בלעכער-ווערקשטאט ווערט פארקויפט אויף די בעסטע בעדינגונגען פארשידענע בלעך-אויסארבייטונגען

אלערליי וואנעס מיט און אהן אייוועס

באליעס מיט האלצערנע באדעמס און שפיגען, וואש-ברעטער פון שטארקן צינק, וואש-קעסלען פון פערצינקטען בלעך, אויך דאך-ארבייטען, דעקערײַ, בלעך-פאפע, ארנאמענט-ארבעט, בע-פרעסטע און געשטאנצטע ווענטילאציעס פאר קאנאליזאציע-פירמען.

אלעס ווערט פינקטליך, געוויסענהאפט און שנעל אויסגעפערטיגט.

Ch. M. JOSKOWICZ, Łódź, Gdańska 92.

זיכערע הילף און א רפואה

אהז א אפעראציע, אן בלוט, אהז א מעסער און אהן בלוט-פערגיפטונג פאר קראנקע אויף קילעס פאר מענער ווייבער און קינדער, פערשידענע קאליקעס אין גוף פאר הויסערס און פיס

פערלאזט אייך נישט, ווייל דער ווינקעל-בראך ווערט גרויס אזוי ווי א מענשען-קאפ, אדער אזוי ווי א װאסער-קאן און עס פעלט ארײַן אין דעם פוס און דער קראנקער איז אין א גרויסער סכנה דורך פארדרייען די קישקעס ווערט ער בראנדיג און שטערבליך. ספעציעל גומענע היל-באנדאזשען אויסגעצייכענט גום דורך גרויסע פראפעסארען מיט מייגע בא-האנדלונג און פון דיימשן פראפעסאר

דאקטאר בראכורעוויטש בעזאמונגען זיכער דעם שמערצן און געפעהרליכסטען ברוך. אויך פאר הויקערס לײַמונגען מיט היל-גארסעטען און אפאראטען פאר פערקרומטע פיס און אלאט-פוס ספעציעלע אײַנלאגען אין די שיך. קינסטליכע גומענע פיס און הענד, גומענע זאקען פאר די גרעסטע קראנקע אדערן.

עמפפאנגט פון 9 ביז 1 בײַטאג און פון 3 ביז 7 אין אװענד.

ארטאפעדישע אנשטאלט

Specialist J. RAPAPORT Ortoped

von Lemberg Łódź. WOLCZANSKA 10,

tel. 221-77, front, parter.

בעמערקונג: דאס פערזענליכע ערזײַנען פון די קראנקע איז אונ-בעדינגט נויטיג. דיפלאמען האבען אויסגעשטעלט פאלגענדע אוניווערזי-טעטס-פראפעסארען: פראפ. ד"ר באראנטש, פראפ. דר. י. פא-רישלער, פראפ. ד"ר בר. קיעלאנאווסקי און אויך אנדערע.

מיר נעהמען אויך אן פערזיכערטע פון דער קראנקען-קאסע.

דאנקזאגונג.

דערמיט דריק איך אויס דעם בעסטען דאנק דעם הערן דאקטאר י. ראפאפארט. ספעצ. פאר ברוך, וועלכער וואוינט אין לאדז, וואלטשאנסקא 10 טעל 22-177 פראנט פאר זײַן געוויסענהאפטען פערלעכען מיר א גומע-נעם היל-באנדאזש לויט זײַן מעטאדע, האב געליטען אויף ברוך 20 יאהר און א דאנק איהם בין איך היינט געראטעוועט געוואָרן, אז כ'קען איהם יעדען אנזיכגען אלס עמפפעהלען.

Dr. BERGHOF Arzt.

די פערוואלטונג פון דער

יודישער קהלה

אין לאדז מאכט בעקאנט, אז דער

3-טער טייל פון שטאט-רעגיסטער אויף'ן 1931 יאהר

וואס ענטהאלט די שטאט-צאהלערס פון די גאסען:

פיראמאוויטש, פיעטריקאווער, פל. דאמבראווסקי, פל. רעמאנטא, פרייהייטס-פלאץ, פאדלעשנא, פאלודניאווא, פאמארסקא, פושע-יאזד, פושענדזעלניאנא, פוסטא, ראדוואנסקא, ראקאטשינסקא, רזשגאווסקא, סענאטארסקא, שענקיעוויטשא און טארגאווא,

ווערט אויסגעלייגט צום דורכזעהען לויט די עקזיסטירענדע פארשריפטען במשך פון אכט טעג, ד. ה. פון 10-טען יוני ביז דעם 18-טען יוני איינשליסליך אין דער קאנצעלאריע פון דער קהלה, פרייהייטס-פלאץ 6 אין די שעה'ן פון 10 ביז 1 נאכמיטאג.

3401

לאדז, דעם 9-טען יוני 1931.

האלא, לעטניקעס!

לאזט נישט אייער פערמעגען אויף הפקר!

ווילט איהר האבען א רוהיגע זומער-וואוינונג, מוזט איהר זאָרגען, איידער אייער פאמיליע פאהרט ארויסא ויף דער נאטור, פאר מינימאלע קאסטען פערזיכערען אייער היים געגען גנבה און שרפה.

אינפארמאציעס ווערען ערטיילט אומזיסט

אין ביורא בוזין, לאדז, אגראדאווא 3 טעלעפאן 191-48 און ביי שלעזינגער, לאדז שרודמיעסקא 47 (פריהער נאווא-צעגעל-ניאנא 17, טעלעפאן 211-22.

2788

קינא-טעאטער ZACHĘTA

26 זגערזשער 26

היינט און ווייטערע טעג!

גרויסער דאפעלטערשלאגער-פראגראם!

גרעסטער קרבן פון א פרוי

אין דער הויפטראלע: **BILLIE DOVE**

2) „פערלוירענע פרוי"

טראגי-קאמישע איבערלעבענישען פון א פרוי פון היינטיגער צייט

אין דער הויפטראלע: **MARY KID**

אכטונג, זומער-סעזאן! אנהויב פון די סעאנסען: אין געוו. טעג 5.30 נאכמ. יום-טוב דעם 4-טען יוני, שבת, זונטאג 3 א זייגער בייטאג .·. דער זאל ווערט מעכאניש ווענטילירט

די שענסטע פאטאגראפישע אויפנאהמעס

און סאלידע אויספיהרונג איז נאר אין דעם ערשטקל. קונסט-פאטאגראפישען אטעליער

„PARISIEN"

אינה: ה. סראקא, לאדז, פראנציסקאנער 30

עס ווערען אויסגעפערטיגט אלערליי ארבייטען, וואס אנבעלאנגט צו פאטאגראפיע, צ. ב. רעפראדוקציעס פון מאלער-בילדער, מא-שינען-פלענער, ארכיטעקטור, פאבריקס-לאקאלען, אינערן- און אויסערן-אויפנאהמען, פערזאנס בילדער, גרופען, בעלער, באנקע-טען, ארטיסטישע קרייזען, אמאטערן-פארשטעלונגען א. אז. וו. אלע אויפנאהמען ווערען אויסגעפיהרט דורך מיר פערזענליך. ספעציאליטעט פון פארטרעטען, ווי אויך א גרויסער אויסוואהל פון פערשידענע ראהמען, צו זעהר ביליגע פרייזען.

צופאהר מיט די טראמוואיען 1, 6, 14. מיט אכטונג

Zakład Fotograficzny

„PARISIEN"

wł. H. SROKA

Łódź, Franciszkańska 30.

4 צימער און א קוך

נעבען פלאץ וואלנאשטשי

ביליג איבערצוגעבען

צו ערפאהרען ביי מ. זענדעל

פלאץ וואלנאשטשי 9, טעל. 124-98.

DR. MED.

Haltrecht

ספעצ. ארצט פאר הויט און געשלעכטס-קראנקה., נעמט אן פון 8 – 10 פריה און פון 6 ביז 8.30, און זונטאג פון 9 ביז 12 בײַטאג.

פיעטריקאווער 10

נעמט אן אין לעטשניצע סאניטאס Śródmiejska8 פון 12.30 ביז 1.30 נאכמ

זומער-וואוינונגען

שטובען מיט קוכען און ענצעלנע שטובען

פון זאפארט צו פערמיטען

טרוקענער באדען מיט וואלד צו פערמיטען, אזארקאווער טראמוואי, צעהן מינוט גאנג פון טראמוואי, סטאציע סלאוועק צו מעסיגע פרייזען.

צו ערפאהרען ריבנא 10 אין געוועלב.

Dr. med.

W. Eychner

נינעקאלאג-אקושער

זגערזשער 11

טעלעפאן 134–72

נעמט אן פון 2–3 נאכמ. און פון 7½–9 אווענד

„פראצא"–(PRACA)

קאנצעסיאנירטע פרויען-פאך-קורסען

וואולטשאנסקא 21, טעל. 15-167

נעמען אן איינשרייבונגען אויף פאלגענדע אפטהײלונגען:

1) דאמען-שניידערײַ
2) שטיקערײַ-האנד-ארבייטען
3) וועש-ארבייט
4) הוטען-פוצערײַ-קאפעלושען
5) אנדולאציע
6) מאניקיר

דער סעקרעטאריאט איז טעטיג פון 9 – 1 בייטאג

איך זוך צו קויפען

א סווימער-מאשין 10–12 אויף 80–100 צענטימעטער.

צו ערפאהרען אין אדמ.

אב'ארט צו שלאפען

פאר 2 אנשטענדיגע יונ-געלייט, איז אבצוגעבען.

צו ערפאהרען

14 פאמארסקא 14

אין הויף, 2. שט., לאסקי.

יעדער איינציגער

האט זיך אי-בערצייגט, אז פאר

מעבעל

דיוואנעס, פעלצען, נייה-מאשינען, גארדעראבען או"וו צאהלט די העכסטע פרייזען

א.ווייצמאן שענקעוויטש 23

טעלעפאן 191-00.

ביי מיר איז שטענדיג פערשידען געניצטע מעבעל אין גוטען צושטאנד צו פערקויפען.

Dr. Z. Rakowski

פאר אוירען-, נאז-, האלז- און לונגען-קראנקהייטע

9 קאנסטאנטינער 9 טעלעפאן 127-81

שפרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך אן אין לעטשניצע זגערזשער 17 פון 10 — 11 און פון 5—

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאקטוירים-ספעציאליסטען

זאוואדזקא 1.

נאר פאר ווענערישע הויט-קראנקה. און מענער-שוועכע אנאליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער. קאנסיליומס מיט ספעציאליסטען פון אורא-לאגישע און נערוועז-קראנקהייטען.

קווארץ-לאמפ. עלעקטרישער הייל-קאבינעט ראסמעטיק.

-- טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אווענד. --

פון 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכמ. נעמט-אן א פרוי-דאקטאר נור קינדער און פרויען זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.

– בעזונדערע ווארטע-צימער פאר פרויען. –

וויזיט 3 זל.

וויכטיגע בעקאנטמאכונג פאר שניידער-מייסטער און געזעלען פון לאדז און אומגעגענד!

דערמיט ווערט בעקאנט געמאכט, אז די פראקטישע צושניידער-קורסען פאר הערן- און דא-מען-בעקליידונג פון **א. אורמאן, זשעלאנא 10a** ווערען ווידער צוריק געעפענט זונטאג, דעם 14-טען יוני ד. י.

די שניידער-מייסטער און געזעלען, וואס ווילען די צושניידער-קונסט גרינדליך ערלערנען, זאלען זיך קומען איינשרייבען וואס שנעלער. דער לאקאל צום איינשרייבען זיך איז אפען יעדען טאג פון 10 פריה ביז 1 בייטאג און פון 3 נאכמ. ביז 9 אווענד. פאר שניידער-מייסטער, וואס ווילען לערנען דיסקרעט האב איך איינגעארדענט א בעזונדערן לאקאל מיט די לערן-שעה'ן פון 8 ביז 11 אווענד. די געוועהנליכע לערן-שעה'ן זענען פון 10 פריה ביז 1 מיטאג און פון 3 ביז 6 נאכמיטאג. פאר פעראיינען, וואס ווילען צושטעלען גרופען ביז 10 שילער זענען די פרייזען מיט 25 פראצענט ביליגער. דער סיסטעם צו ערלערנען דאס פאך איז זעהר א לייכטער. דער קורס דויערט 6 וואכען, פאר צוגע-רייטע נאר 4 וואכען. נאכ'ן ענדיגען דעם קורס ווערען די שילער גע-שטעלט צום עקזאמען פאר א גוטער פאך-קאמיסיע און בעקומען אויך א דיפלאם.

מיט אכטונג צושניידער-לעהרער

א. אורמאן, לאדז, זשעלאנא 10a

אבאנעמענטס-פרייז: אין לאדז – 5 זל. א חודש מיט צוטראגען א היים; אויף דער פראווינץ 6 זל. א חודש; אין אויסלאנד – 8 זל. ...

אנאנסען-פרייז: פער'ן מעקסט-18 גר. ... מעקסט-40 ... מעקסט-12 ...

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Zilberberg. — Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman

Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 31.